This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

14 C 20

Digitized by Google

J. Prof. Monier Williams
With Mr. Williams's kind regards
Bombay Feb 1882

Digitized by Google

Digitized by Google

સરોદે-ઈત્તેફાક-

SONGS OF ASSOCIATION:

બનાવનાર

બેહેરામજી મેરવાનજી મલબારી.

મુંબઈ મધે,

યુનિયન પ્રેસમાં ન્હાનાભાઈ રૂસ્તમજી રાણીનાએ છાપ્યું.

૧૮૮૧.

Digitized by Google

સર્વે હક સ્વાધીન રાખ્યા છે.

Digitized by Google

પેયારા જહાંગીર,

તમારી મહારી દોસ્તી ટુંક મુદતની છે. પણ એ જુજ અરસામાં તમે મહારીઉપર જે કદરદાની દેખાડીછે તેનું અહેસાન જાવેદાન રેહેઈ જશે. દુનિયાંમાં "દોસ્તો" તો કીડીની માફક ઉભાઈ જાયછે—પણ તમારાજેવા દોસ્તોની દોસ્તી ઓર ચીજ છે. મહારાં જાહેર તેમજ ખાનગી કામોમાં તમો જે મુખ્તારક દીલસોજી, વગર માગવે, ખતલાવ્યા જાવોછો, તેનો અવેજ વાળવાની મહારી તાકાત નથી. આપણી દોસ્તીની એક નાકેશ ઈધાની તરીકે મહારા સરોદ્દે-ઈત્તેફાક કબુલ રાખી તમો ભાઈ તમારાં અહેસાનમાં ઉમેરો કરો.

એ સરોદ્દો મહારી સહુથી પેહેલી કોશેશ છે—એમાંના ઘણાક આજ પંદર વરસથી આગલના લખેલાછે—ફુરજના મારચા આજસુધી ખહાર પાડી શકાયા નહી. એમાંના કેટલાક સરોદ્દો વરસ સાતેકની વાત

ઉપર આપણા બુજ઼ોરગ શેહેરી, શેઠ સોહોરાબજી શાપુરજી બંગાલીને પસંદ પડ્યા હતા તે જાણી કદાચ તમો ખુશી થાશો.

જો મહારી બચગીના અનુભવના આ ઝાંખા ચિતારો તમો ભાઇને પસંદ આવશે, તો ઈનશાલા, એ નાહાનું પુસ્તક બહાર પાડવાની હિમત કરીશું.

લા૦ તમારો હમેશનો દીલોજાન દોસ્ત,

બેહેરામજી મેરવાનજી મલબારી.

ચોપાટી: રોજ બેહેરામયજ઼દ
મહા અરદીબેહેશ્ત અમશાસપંદ:
સને ૧૨૫૧ યજ઼દજ઼રદી.

Digitized by Google

સરોદ-ઈ-ઈત્તેફાક.

ખાવંદેકુદરત.

તું ખાવંદેકુદરત, તવાના ખોદા;
તું હાજર ઓ નાજર, રજુ જબજા. ૧.

તું માલેકના માલેક, પરવરદેગાર,
તું ગયબી, બુલંદ, તું હલીમ[૧], આશકાર. ૨.

જમાનેનશીન તું, હમેશગીનો શાહ,
કમીનો હું પકડું તું દુસતી પનાહ. ૩.

તું હમજા[૨] ખરો, પણ સમજવે મહાલ,
કરોડો જવાબે ભરચો તું સવાલ. ૪.

શું શોધું સેકૃત, જિંદગી ઈત્તેફાક,
ન તું એહેવો મઅકુલ[૩], ન હું એહેવો પાક. ૫.

ઓમેદ એક માહરી, જિહીતું તાહરી દાદ,
જિગરમાં ધરી મુસ્તકીમ એતેકાદ. ૬.

[૧] નરમ. [૨] બધી જગાએ હોય તેહેવો. [૩] સહમજી શકાય તેહેવો.

Digitized by Google

૨

અહુરમજ્દ, દીન અને દુનિયાંનો સાહેબ.

અચ્ચે અહુર રાહનુમા! રબ, રજુ રોશની,
સેફ્ત ગાઉં તુજ યારીથી ખોષની. ૧.

ખલક, ખરશેદે ખુશી જે બની,
દિયે સાબીતી તાહરી બયદાસની. ૨.

માહાતાબ, મહબુબ જે આકાસની,
વસે છે નીચે તાહરી બરદાસની. ૩.

કુલ પરબત પનાહમાં પડયા તુંતણી,
સેતારા બી તાહરા, સુકર ને સની. ૪.

પસુ પંખીની બેસતી બાંધણી
દયા તુજ દિપાવે, દયા જે ઘણી. ૫.

શું બુલબુલ બી, કુલમાં બની નાજની,
સુધારે સુગંધી સુબો સાંહ્લાંજની. ૬.

શું હાથી, કિડી શું અજબ કુદની,
સેતાયશ કરે તું અહુરમજ્દની. ૭.

અજબ છે કિસબ, હા! ગજબ કહાં કમી?
અજબ છે ગજબ, શું અજબ આદમી!! ૮.

Digitized by Google

ખલકમાં નેઆમત ભરી મોહની,
કિધો ખાસ હસ્તીનો માનવ ધણી. ૯.

દિધી તેને સત્તા કુલે રાજની,
વકારદારી સરિયત ખલકતાજની. ૧૦.

હું બંદાને બખશીસ કીધી હોશની,
દિધી તેજવંતી મગજ રોશની. ૧૧.

બરહક દોસ્તી તું બુલંદ દોસ્તની;
દિધી દીન બેહેતર તેં જરતોસ્તની. ૧૨.

Digitized by Google

આપણા અકબર દસ્તુર મુબેદોને માનપતર.

ચુનંદા અકબર, કદીમ દીનદાર!
બનો એલ્મ હાસલ કરી એસ્તવાર. ૧.

તહમો દીન મજદિયસની ના દેમાગ,
તહમો રાહે જિન્નતના સેશન ચેરાગ. ૨.

તહમારે હવાલે અવસ્તા કલામ,
તહમો બોલનારા પવીતર પયામ[૧]. ૩.

તહમો રાસ્તીના બરા બેરબાહ,
છે હસ્તક તહમારે યકિન ને વફા. ૪.

તહમો શાગેર્દો પાક જરતોસ્તના,
કુલે પારસી લે તહમારી પનાહ. ૫.

ફરેબે ફસેલા જે ગોમરાહ છે હાલ,
બનાવો તહમો રૂજેફયામત ખુશાલ. ૬.

ધરી હોઠઆગલ શરાબેઇમાન,
કોફર[૨]નેબી આપો જિવન જાવેદાન. ૭.

છે આસાન સહુ તમ હકીમોને હાત,
સુકેલાં જિગર પીયે આબેહયાત. ૮.

---

[૧] પેગામ. [૨] ધરમ નહી માને તેહેવા.

Digitized by Google

હયાતી તહમારી વગર દેહેસ્તની;
છે હસ્તક તહમારે કિલ્લી બેહેશ્તની. ૯.

સુનો દસ્તુરો એક કમીનો અવાજ,
જે જિંદગીનો ફેરો કરો કારસાજ. ૧૦.

ફિદા જિંદગી દિનને કરજે અદા,
કુલે બેહેદીનોને મલે ફાયદા. ૧૧.

અવસ્તાના જાણી બરહક કાયદા,
અમલ તે ઉપર રેહો કરતા સદા. ૧૨.

તહમોથી મજહબ ખીલશે બિશોમાર,
બનો ખુદપરસ્ત[1] નીંદથી જે બિદાર. ૧૩.

કરો નેમ સરવે નિખાલસ સવાબ,
ન રૂહ ધુજે યજદાંને દેતાં જવાબ. ૧૪.

તહમોને ન છાજે બેહદ જર કે માલ,
ફરજ એકે ગરજુનો સુનવો સવાલ. ૧૫.

છે સુખ ઐશ આરામ તહમોને હરામ,
ને નેઅમત જેહેમત તહમારાં ઈનામ. ૧૬.

ફરજ છે તહમારી બમો અહીં જકા,
દુખીનાં દિલાસે કરી દેલ સકા. ૧૭.

---

[1] પોતાનીજ પૂજા કરે તે.

જમાના ને જમેશે થશે સહુ ફના,
શું આલા જશે, શું જશે અદના[1]. ૧૮.

મગર જે વસો પાક જરતોસ્તમેસાલ,
બેહુ જેહાનમાં શું તહમીને મહાલ? ૧૯.

સદા રાસ્તરાહે ચલાવો જબાન,
કદમપર તહમારાં નમે આસમાન. ૨૦.

બરહક દિનઉપર જે કરો દેલફેશાન,
થશે અહુરમજદ ખુદ રફિક પાસબાન. ૨૧.

ખુન્નેરગી દયાનો ધરો પયવંદ[2],
ખુરેહ બખ્શે બેહુમન અમશાસપંદ. ૨૨.

સવાબો કરો, છોડી તંગદેલ દેહેસત,
ખુશી બોરમી હિયાંતહાં[3] દિયે અરદિબેહેશ્ત. ૨૩.

સુનો સરવે મિશકીન હમદીન સવાલ,
સરેવરથી ચાહો જે દોલત ને માલ. ૨૪.

જે નાગાં ને ભૂખાંને કરશો મદદ,
રફિક રેહેશે હંમેશ સપંદારમદ. ૨૫.

જે નબલાંના મુખનો કરો બંદોબસ્ત,
કરે ખૂબ ખુરદાદ તનમન દોરસ્ત. ૨૬.

---

[1] આલાઅદના=તવંગર ગરીબ.
[2] 'પાયવંદ', એવો ઉચ્ચાર કરવો.
[3] બેહુ જહાનમાં.

Digitized by Google

સુલેહ સંપમાં રાખ્યો કુલ અંજુમન,
અમરદાદ ટોલાને બખશે વજન. ૨૭.

જે ગમગીન ગરીબોની બુજશો કદર,
દર્દે કરશે **દેપઆદર** ગમ ને ફિકર. ૨૮.

જનુનનું જે બાજુમાં રાખ્યો કુવત,
હિમત ને ફતેહ આપે **આદર** ઈજદ. ૨૯.

બદી ને બુરઇના ન થાવો નફર,
અમ્મનનીજ માગો જે નાદેર અસર. ૩૦.

બુલંદ **ખુર** તહમારો થશે દસ્તગીર,
ઉઠાવો મજહબ તેજનું જે ખમીર. ૩૧.

જિગરનું જે અંધારૂં કરવું છે દૂર,
ખરે **મોહોર**નિ રોશન મદદની જરૂર. ૩૨.

ખલકમાં વધારો એલમ ને હોનર,
કરે **તીર**યજદ કુલ જમીન મોતેબર. ૩૩.

પરાયાંનાં સુખથી સુખી થાવો યાર,
કે **ગોસ**યજદ જિંદગી કરે બરકરાર. ૩૪.

રસમ તાસુબીનાં હઠાવો મકર,
કે **દેપમેહેર** રોશન કરે દેલ ને સર. ૩૫.

ફસેલાં ને ગોમરાહને આપો જે હાથ,
તો આખેરી મંજલમાં **મેહેર** આવે સાથ. ૩૬.

Digitized by Google

જો હરદમ વસો રાખીને નેક હોશ,
બેશારત અશો રાહની આપે **સરોશ.** ૩૭.

જો ઇનસાફ ને રાસ્તીથી દેલ રાખો સાફ,
બિમાલુમ ગોનાહ કુલ કરે **રશને** માફ. ૩૮.

અશોઈની આ દુનિયાંમાં રાખો તમા,
ફરવરદ્દિન ભુલે નહી મિનોઈ જહાનમાં. ૩૯.

હિમતથી હરાવો હરિફ ખુતપરસ્ત,
તો બેહુરામ મુદ્દઇને કરશે શેકસ્ત. ૪૦.

મુખે સાદી રામશનીમાં લેજો ભાગ,
કે **રામયજદ** કરે ખુશ જિગર બાગબાગ. ૪૧.

બિતાકાત બંદાની લેતા રહો દાદ,
જવાંમરદી જ્યાદે બખશશે **ગોવાદ.** ૪૨.

અહુરપર તવક્કલ[1] કરો આફરીન,
સખાવત સવાબી દિયે **દેપદીન.** ૪૩.

દીનઅઈનનાં બેહદીનને શિખવો કલામ,
કે **દીનયજદ** દાના કરે નેકનામ. ૪૪.

મજહબની સુધારો જો હાલત બતંગ,
ફિદા બેહુ દુનિયાંમાં નેક **અરશિસ્વંગ.** ૪૫.

[1] ઇતબાર.

Digitized by Google

વધારો હોનર દીનઅઈનિ એત્તેકાદ,
કે **ચિનવદ્દપર** યારી દિયે **આસતાદ્દ.** ૪૬.

જે દાનાઈમાં **આસમાનને** કરશો અમીન,
તો ખુશદેલ રહે હકૃતેકેશ્વર જમીન. ૪૭.

ખુશી બંદગિ એકદેલથી **જમિયાદ્દ** ખૂદ્દ,
તો રૂહ રેહેશે તર ને ગુજર કાલબૂદ્દ[૧]. ૪૮.

અશો દિન કલામોની કાયમ જે યાદ્દ,
તો **મારેસપંદ્દ** બરલાવે મનની મોરાદ્દ. ૪૯.

જે કુદરતના કાનુનનો માનો અમલ,
અનેરાન[૨] જિંદગીને કરશે સફૂલ. ૫૦.

* * *

હયાતી તહમારી છે સંદુકઈમાન,
યકીન ગોહોરના દસ્તુરો પાસબાન. ૫૧.

જમાના જેલમથી બચેલી એ દીન
ને જોઈએછ ફકત ચુસ્ત ને ચોખ્ખું યકીન. ૫૨.

યકીન, જે બચાવા, બમી તંગી હીન,
ને છોડી ઈરિન—બાપીકો સરજમીન— ૫૩.

---

[૧] ગુજરેલાનું રૂવાન.

[૨] આપણા મુબારક રોજેમાંના કેટલાકબાબદ લખનાર દસ્તુર સાહેબ જમાસ્પજીતરફથી મનમાનતો બોલાસો મેલવી શકેબોછે.

Digitized by Google

જે યકીનના ઉઠયા ભારી બારીકબીન,
મગર જેહેની બૂબી છે બીલ્લતી કદીમ, ૫૪.

તે યકીનના સરપર મુકી તાજેદીન,
ને જરતોસ્તી દેલમાં કરો તખ્તનશીન. ૫૫.

તે યકીનનીજ બેદમતમાં તનમન ધરો,
તે યકીનનેજ કુરબાન દુનિયાં કરો. ૫૬.

હમેશાગીના દરિયો છે બોહોલો બરો,
મગર તે **સવાબ** નાવે જલદી તરો. ૫૭.

હમેશાગી છે કાયમ, ભરમ બહુ બુરો,
વખતસર સહમજજ્યે કદીમ દસ્તુરો. ૫૮.

પાકદામન અને શાહનશેગા.

દિલગરમ ગોફતેગો.

કદરદાન મહારા રફીક વાંચનાર,
હવે ખ્યાલ અરપઉપર થઈને સવાર, ૧.

ઉતર જહાં તું દેખે બરહક બરકરાર,
અસલ શેહેર ઈસફાનનો ખુશ ચિતાર. ૨.

સને યજદજરદી પુરો એક હજાર,
હતો આસુદો સામનો તે શોમાર. ૩.

ઉભેલી તું ને એક ગિરિફતાર નાર,
લિબાસે જણાએ ગમીથી બેહાર. ૪.

સનોબર મિસાલે શરીરે ટટાર,
ન ઝીલી શકે આપ જોબનનો ભાર. ૫.

ઉઠે છાતી બેસે ગમે બિકરાર,
બિતાકાદ ચશ્મે ઝરે આંસુધાર. ૬.

ફિકરથી ફિકા સોર્ખ બે રોખસાર,
જેમ રેતીમાં ભૂંજેલાં જબદાં[૧] અનાર. ૭.

---

[૧] કઠરાઈ ગએલાં.

Digitized by Google

વિહલી ખ્હાવરી તે ગમે ગંમખ્વાર,
જમાનાથી થયલી દીસે હારમાર. ૮.

પલેપલ પડે ચશ્મોમાં ફેરફાર,
મિસાલે શિકારીથી ચોંકે શિકાર. ૯.

* * *

ફરીને જુવે, હા! સેતમ માહેતમ,
પછાડી હવસનાં નેહેસ છે કદમ. ૧૦.

છુપે કહાં હવે નાજની તે નરમ?
નિશાસે જે નખ્લી થતી દમખ્મદમ. ૧૧.

હવસ જેહેરથી થયલો આશક ગરમ,
નચવતો ઉલો નિચ કૃતેહનાં ચશમ. ૧૨.

"અરે! પાકદામન ઉપર શું સેતમ!
"શું ઈનસાફનો અમ્મલ થયોછે ખતમ? ૧૩.

"અરે આભ! તું શુ આ દેખે જ્નેલમ?
"આ ખુબસુરતી ખાળી ભલે કર ભસમ. ૧૪.

"અરે ધરતી દરિયા! તહમોને શરમ,
"જે આ વકતે મહારો ન રાખો ભરમ. ૧૫.

"જુઓ ઝાડ, પંખી પશુ! આ અધમ,
"ખુડે મહારાં હોરમત, વચન ને ધરમ. ૧૬.

"ઓ કુદરત ખુદા! કર કબજ મહારો દમ,
"શું આ ફેજખાતર દિધો તેં જનમ? ૧૭.

Digitized by Google

"અરે ઓ જનેતા! ભલી માવીતર,
"ગજ્યુ શું જોલમ તહારી બેટીઉપર! ૧૮.

"જનમ તો દીધો તેં મહને આશભર,
"જનમતાંજ ચાલી કહાં મહારા વગર? ૧૯.

"અરે પ્યારી! તેં શું ન રાખી ખબર?
"શું આફૂત વગરમાની બેટીને સર? ૨૦.

"ગુજરતે ઓ મહારા દેલાવર પદર!
"ખિસી કેમ મુજપરથી તહારી નજર? ૨૧.

"જે દીન ઘેર આવ્યો તું લોહુથી તર,
"કરી નામ જંગમાં બુલંદ ને અમર, ૨૨.

"જે વક્ત લાગી તુંહને કજાની અસર,
"તે વક્તે તું બોલ્યો 'અરે દોખતર! ૨૩.

"'કજાથી ન મહારી તું કરતી ફિકર,
"'તું માથે ફલકનું[1] છે ફરતું ચકર. ૨૪.

"'તુંને મૂકી જાતાં જલે મુજ જિગર,
"'અરે લાચેલાજ હું થયોછું, મગર. ૨૫.

"'જખમ ભરયું તન જ્હારે રાખે કબર,
"'ફિકર તુજથી રૂહ માહરૂં રેહેશે અધર. ૨૬.

[1] આસમાન.

Digitized by Google

"'જોલમ જાસતીમાં તું ધરજે સબ્ર,
"'મદદગાર તહારો હવે દાદ્દગર.' ૨૭.

"કહાં છે મદદ જહાં ગમીથી હું જર્દ?
"તું માગે શું મુજશે બિગાના એ મર્દ? ૨૮.

"નવારેસ હું ઐારતનું તુજને શું કામ?
"તું છે આલા સાહબ, હું અદની ગોલામ. ૨૯.

"હું બરગશ્ત સેતારાથી બારસ તમામ,
"નસીબાનો યાર તું બુલંદ નેકનામ. ૩૦.

"હું ગોસપંદ ગરીબ, તું દેલાવર છે શેર,
"ન લાજેમ હું ગઐો ને તું મારે દેલેર." ૩૧.

* * * *

"સમજ નાજની તું, હું શાહનો છું શાહ,
"બલક ને મોલક શોધે મહારી પનાહ. ૩૨.

"જ્હાં માગી મોરાદ મલે ચીજ હમા,
"ત્હાં બખશોલી બખશીસની નહિ કંઈ તમા. ૩૩.

"હવાલે છે મજ આબ, આતશ, હવા,
"નવી કોઈ બાહીશ ન મુજને રવા. ૩૪.

"જનાનામાં મહાતાબી છે બહુ મજહ,
"યુનાની લટક તેમ રૂમી અદા. ૩૫.

Digitized by Google

"ગુર્જ[૧] અને સરકેશાની[૨] નરગેશ નાર,
"શું કશ્મીર શું હિંદની પરી નૂરદાર. ૩૬.

"કુલ મગરેબી મહબ્બુબ, ઉંચી ઊમદા,
"હસેછે જનાનામાં મહારા સદા. ૩૭.

"મગર જ્હારે દીઠું મેં તહારૂં હોશન,
"ન તહારો પણ મહારો થયો દૂશમન. ૩૮.

"તજ્યાં બાદશાહી અમન ને ચમન,
"ભરેલું તજ્યું પાયતખ્ત મુજ વતન. ૩૯.

"તુજ મોહોબ્બતની તનમનમાં સલગો ખોખાર,
"ને શાહોનો શાહ હું રહું જરજર. ૪૦.

"દગલબાજ કુદરત હસદથી બીધી,
"મહને મારવા તુંહને પયદા કીધી. ૪૧

"હું લાચાર ગરજિ, તું અહલ[૩] મુસ્તકીમ,
"હું દરદી દીવાનો, તું કામેલ હકીમ. ૪૨.

"રેહેમ આબથી એશકઆતશ બુજાવ,
"લુટીને તું મોહોબ્બતનો હદિયો લુટાવ. ૪૩.

"અગરજો હવે નહિ થશે દાદખા,
"હું મરદાની ભૂલી બનું બિવકૂફા. ૪૪.

---

[૧]—[૨] જિબ્બારજીયા અને સરકેસિયા.
[૩] માલિક.

Digitized by Google

"જમાનો ધુજે જોઈ મુજને ખફા,
"હવસના ભભુકાની જેહેરી જફા. ૪૫.

"મિસાલે જિગરપર છુપાવેલું ગુલ,
"જો કાંટા ખુંચે તો ખુએ અરધું મૂલ, ૪૬.

"છે તેમજ મોહોબ્બતનું લૂટેલું ફૂલ
"દેખાવે ડુબલું ને ખુશબોમાં ધૂલ. ૪૭.

"છે બબ્બશોલી મોહોબ્બતના ચશ્માઅંદર,
"અમર્ગ આબેહૈયાતની કાંઈ અસર. ૪૮.

"હવસની એ ચશ્મામાં ચાલે જો નેહેર,
"કૂરે નેસ પીનારમાં કાતલ જેહેર. ૪૯.

"મગર જેહેર લાલુચને શરબત મિસાલ,
"સવાદે શિરીન જે છે મળવે મહાલ. ૫૦.

"કર સોદો ખુશીનો, નહિતો બંનેના હાલ
"પરાગંદે થાશે અને પાયમાલ. ૫૧.

"ઉભરતો મુજ એશક જો તું રાખે બહાલ,
"મળે એશકને એશક એસતેકબાલ, ૫૨.

"જવાની હું તહારી કરી નાખું નેહાલ,
"જનાનાની મહબુબ કરી ચંદ સાલ. ૫૩.

"અનામત જે ખુબસુરતી આખર તે ખાક,
"લુટી ને લુટવ તું સરંજામ પાક. ૫૪.

Digitized by Google

"હોજતથી જો હૈયું તું કરશે હલાક,
"તો બનવાનું શું?—ફક્ત એજ ઈત્તેફાક— ૫૫.

"કે ખુશીથી જો માલેક ન બખ્શશે મોરાદ,
"મના કીધા મેવાની ઓર મીઠી યાદ. ૫૬.

"બરે મહારી હાજતને હિમ્મત મલે,
"ગરજ બાસ આસાનીથી નહિ સરે. ૫૭.

"છે હાજતથી દુનિયાંમાં હિકમત હજૂર,
"ને હિકમતની ઓલાદ ઠગઈ ને ફિતૂર. ૫૮.

"છે હાજતથી નેકી બદી બંદોબસ્ત,
"ફતેહમંદ જો હું, તો તું થાશે શેકસ્ત. ૫૯.

"જો હાજતની દરિયામાં પડશે બલલ,
"તો મોજ લગામમાં ન રેહેશે મુદલ. ૬૦.

"ને હરકતથી ઉભરાઈ હવસનું તુફાન,
"હયાહદ કુદાવી ને ભાંજે સુકાન. ૬૧.

"જિહીતી એક લેહેજામાં કુલ પાસબાન,
"તે નેકીના કિલ્લાની તોડે કમાન. ૬૨.

"મહમત છોડ મહબુબ, ન થા તું બજદ,
"તું નાજુક છે હોલો, હું ખુનખ્વાર ગીદ. ૬૩.

"પકડ મુજ પનાહ, બ્યારી! તું આપોઆપ,
"ન હોજ્જતથી બમ મહારા જુસ્સાનો તાપ. ૬૪.

Digitized by Google

"ગમે તેમ હાજત ઉતારશ હું પાર,
"ફ્રતેહ મુજથી થા તું ખુશી યા ખ્વાહાર. ૬૫.
"ખુશીથી જ્યે મોહોબ્બતનો આપે અવેજ,
"તો કાયમ તે મોહોબ્બતનું રહી જાશે તેજ. ૬૬.
"શિરીન એશક કેરૂ થશું બરકરાર,
"મુદ્દતતક પિવે બી ન ચહડશે ખુમાર. ૬૭.
"ને મનસાથે મન મળશે, દેલસાથે દેલ,
"હયાતી થશે બેહુની એજમતી ખેલ. ૬૮.
"જમાનાના ફાંટાપર હસશું હમેશ—
"ફિરેશ્તાહો એપ્યલાસે રહે જે રવેશ. ૬૯.
"એકેકસારૂ બંન્ને હિંયાં જિવશું ફકત,
"હું જાણે તુજ દુનિયાં, તું મહારૂં જિનત. ૭૦.
"જેલમ જાસતીની જે મારૂં ચુંગાલ,
"તો પૂછી મહને કોણ શકશે સવાલ? ૭૧.
"ફના જેહેવો કીધો તુજ નેકીનો બાગ,
"કે એ બદ ફરજથી હું થાવશ ફરાગ. ૭૨.
"બરે, લૂટી લેજ્જત પલકમાં ફના,
"ને બેહેતર છે તેથી અજીઠો જના. ૭૩.
"લિકેન દેલપજીર છે એ ઈલ્લત હરામ,
"છુપી જેહેની સાહાદત, નેહેસ જેહેનું નામ. ૭૪.
"લુટી કે તે લેજ્જતથી હિરદાની હાન,
"મગર લૂટવાપર સદા દેલફ્રેશાન. ૭૫.

Digitized by Google

"ફકત લૂટતાં લાગે અમરતસમાન,
"પછી જેહેર બસલતનો બૂરી પિછાન. ૭૬.
"મગર એક વકત બોયું તહારૂં ગુમાન,
"તો ગફલત ગુફામાં પછી તુજ મકાન. ૭૭.
"ફતેહથી ફરશ હું તો સીનેફરાખ,
"બેનલત ને લયાનતથી દેલ તહારૂં ચાક. ૭૮.
"જે કામની હું દુનિયાંમાં મારશ બરાઈ,
"તે કામની ફકત યાદે તું રોશે સુગાઈ. ૭૯.
"હું જિહીતેલા બદકારની વધશે ઈજ્જત,
"તું હારેલી નેકીની ઘટશે કિમત. ૮૦.
"ગણાશે લજિજ[૧] મહારી મૂજી ગમત,
"તું બબ્બલાની હોરમત ગણાશે મુફત. ૮૧.
"હું જલેમની હોરમતનું વધશે વજન,
"તું ગાફેલને તાનાજનીના સોબત. ૮૨.
"સરેસ્તો બે દુનિયાંનો, હારેલી નાર,
"ફતેહમંદ જબરથી[૨] છે જિયાદે બોહાર. ૮૩.
"વધુ બોલવામાં નથી કાંઈ સાર,
"પસંદ કર હવસ કે દેલારામ પ્યાર." ૮૪.

* * * *

"સમજ મુજ બોલાસો, બે જાહેલ શાહ,
"બોલાસો કરે તહારી બાતરજમા. ૮૫.

---

[૧] લેહજતદાર [૨] લુટારો.

Digitized by Google

"બુરા એશકની તુંહને લાગી નિશાં,
"મગર નિચ કૂતેહ તું ન પામે ણિયાં. ૮૬.

"ગમે તે હશે માહારા એકબાલમાં,
"મગર નહિ કૂસું તહારી ચુંગાલમાં. ૮૭.

"ભુસાવી હોશન ને બનું બદશિકલ,
"મરૂં હાથે તાબે થવાની અવલ. ૮૮.

"ચલકતી ચશમ આબે અંધી કરૂં;
"જવાનીમાં ઘડપણનો રસ્તો ધરૂં. ૮૯.

"ગોલાબી બદન મેલવું મટ્ટીમાં,
"સોરબ્ય લોહુ ઊકાળું ગમભટ્ટીમાં. ૯૦

"ચલકતાં આ જુલ્ફો—જવાનીનું તાજ—
"તે પીબી હવામાં કરૂં હું હરરાજ. ૯૧.

"હજીબી પડે તુજ હવસનું દબ્યાન,
"તો દાંતોથી કરડી મરૂં મુજ જબ્યાન. ૯૨.

"કબુલ કે છે તહારો બેહદ એબ્તિયાર,
"મગર મહારૂં મન નેકીથી બોસ્તવાર. ૯૩.

"કબુલ કુલ બલકનો તું છે શેહેનશાહ,
"મગર તેથી મોબી છે મણારી વફા. ૯૪.

"કબુલ તુજ હકુમત છે બોહોલી બુલંદ,
"મગર મહારી હોરમતનો હક જેરેમંદ. ૯૫.

Digitized by Google

"કબુલ તુજ પેશાની બ્હરી બાદશાહી,
"મગર પાકદામન છે મહારી બ્હોદાઈ. ૯૬.

"કબુલ તુજ પનાહની છે સહુને ગરજ,
"મગર બ્હાસબ્હઈન મહારા રૂહની ફરજ. ૯૭.

"કબુલ તહારી મોહોબ્બત બ્હરી દેલપજીર,
"મગર મુસ્તકીમ મહારાં સતનું બ્હમીર. ૯૮.

"કબુલ તહારા હક છે વખત સદહજાર,
"મગર બિરવા છે મહને નીચ પ્યાર. ૯૯.

"નલાયક હું તહારી થવા મોહોરદાર,
"અને તહારી લોંડો ન થઈશ જનહાર. ૧૦૦.

"તું માલેક જો ચાહીને કરશે જબ્બે,
"તો પોંહોચશ હું જિન્નતને ખુબ મરતબ્બે. ૧૦૧.

"જો ચાહે તો મુક તહારી સરહદની બ્હાર,
"બુરી તહારી તબિયત તકાવતથી માર. ૧૦૨.

"ઉંચક પાકદામનથી બાજિદાં નેન,
"જો પાકીજેહ હોય તહારી માદર કે બેહેન. ૧૦૩.

"થા રેહેમી કસઈ, કર હું ગોસપંદનું બ્ખૂન,
"મગર કર તરક તહારી મકસદ જબ્બૂન. ૧૦૪.

(સાધન છે.)

Digitized by Google

મોહોબ્બત.

અજબ બોદાબ્બે બેલ કીધો, પ્યાર કેહેવો મોતેબર!
જે પ્યારની પ્યારી યાદની હરદમ અસર જિગરઉપર. અજબ. ૧.

મોહોબ્બત જેહનું નામ તે વસેછે સરવે દેલમાં,
કૂકીશેનાં જાંકૂરાં તેમ રાજબ્બોના મેહેલમાં. અજબ. ૨.

મોહોબ્બતનાં કાતેલ કીરણ રડાવે અબલાનારને,
હાય અકૂશોસના દરિયામાં તે બોલાવે દેલદારને. અજબ. ૩.

'આશક મુજ બ્બેકબ્બાલના આવ, ભેટું જોતાંવારને,'
'મોબ્બારક કુલ મોતી લેઈ, વધાવું દેલબ્બર યારને.' અજબ. ૪.

'અબ્બે બકૂા દેલજાની માહારા! રેહેમ કર 'નબ્બલા હાલપર,'
'ફિદા માહરી જિંદગી, ફિદા જાન તાહારી ચાલપર.' અજબ. ૫.

'ફિદા હું તો છેઉં પ્યારા! તૂં દેલદયાલઉપર,'
'પ્યાર પામી થઈ દીવાની, કર દયા કંગાલઉપર.' અજબ ૬.

'શું ગોનાહમાં થઈ ગરક હું? શાથી બાવંદ તું બકૂા,'
'મરદાની બુનિયાદ ભુલી, નથાતો મુજશે બિવકૂા.' અજબ. ૭.

'છુપો માર નમાર યાર તું, સેતમ મુજપર બહુ જકૂા,'
'બ્બેહેવી બેદાદી નબ્બાપ દેલ, દેલને જરા રાબ્બ સકૂા.' અજબ. ૮.

'અબ્બે પ્યારા! હું તું બાતર માબાપ છોડું દેશવતન,'
'છોડું બુશબ્બો બાર તહરાંની, છોડું તનમનનો જતન.' અજબ. ૯.

Digitized by Google

'જોગનનો સિહા વેશ લેવું, સેતારાની જેમ લઢણ,'
'તુજ જુદઈનું જ઼હેર કારી, કાંટા વાગે તનબદન.' અજબ. ૧૦.

'દરેક શેહેરે શેહેરે અંદર, અકૃશોસે ભરૂં કદમ,'
'એ માહારી ઓમેદ કે એક દીન તું દેલબરનાં જોઉં ચશમ.' અ. ૧૧.

'એવા પ્યારનો બદલો આપ જે તુજથી સેહેલઈથી અપાય,'
'નહિતો પ્યારની તરસી પ્યારી પ્યારની શમશીરે કપાય.' અ. ૧૨.

* * * *

આ ફરિયાદ દેલતંગ જે ઉઠાવેછે કોણ શૂરથી ?
પ્યાર પીધેલી પ્યારી બોલે પ્યારની જરૂરથી. અજબ. ૧૩.

નાજુક મન છોડી શરમ જોશથી મચાવે જંગ,
મોહોબતનો મિઠાસ પીવા કરે કુચ લખ્ખો ફરસંગ. અજબ. ૧૪.

દુનિયામાં જિવતો મળે તો શોધી કહાડે પ્યારો નર,
ચકચુર જોઈ ચશમો બનાવે જે ફતેહ પામે સફર. અજબ. ૧૫.

માગેલો નર નહિ મળે તો બીજાશે નહિ મેળવે મન,
ફરજની મારી તે વેચે જે કે દેલવગરનું તન[1]. અજબ. ૧૬.

મોહોબતની બેશારત થાતાં ચોંકે મરદાને મરદ,
પ્યારના ગરમ દરિયામાં તે હાય મારેછે ખુબ સરદ. અજબ. ૧૭.

'અબ્બે અબલા, અબ્બે દેલની માલેક, અબ્બે પરી અબ્બે નૂરદાર,'
'તુજ પ્યારાં ચશમોથી મહારા દેલને જરા કર કરાર.' અજબ. ૧૮.

---

[1] વગરપ્યારે પરણીજાય.

Digitized by Google

'ઓ! કેહારે હું તું પરીને જેવું માહરી આંખથી!'
'પંખેરૂને રૂપે પાછલ ઉડું મોહોબત પાંખથી.' અજબ. ૧૯.

'બિમાલુમ ન રેહે બિગાની, સાચવ મહારો હાલ તંગ,'
'હિરદાપર તશ્વીર પડો તુજ રમી રહેએો ચશમોમાં રંગ.' અ. ૨૦.

'વાતચિત કરવા અંદરથી આંખોથી ઝરેછે આબ,'
'આરામની જગાઉપરથી તું દેલરૂબાના બોઆબ.' અજબ. ૨૧.

'સેતારો જે થાશે રોશન, મળશે માહારા ભાગનું,'
'ગુલગુલાબ ગુલનાર મળશે, ગુલઅનારી બાગનું.' અજબ. ૨૨.

'જે પ્યારી તું મેહેર ન કરશે, દુનિયાં રોશે ફ્રોગફ્રોગ,'
'એશકની કટારનો હું આશક અંતે થાવું ભોગ.' અજબ. ૨૩.

* * * *

આ દિવાના બોલ બોલે, દેલના ઉભરા કહાડે બહાર,
જવાની જુદાઈથી રૂવે, થઈ ગફલતથી બિકરાર. અજબ. ૨૪.

જિંદગાની સકળ સહમજે, જિહિતે પ્યાર વેપારમાં,
નેઅમત કુલ તારાજ કરશે હારે એ જુગારમાં. અજબ. ૨૫.

આશુકમાશુક પડતાં મુકી, જુવો હવે મા ને બાપ,
એક પ્યારી માદર પોતાનાં ફરજંદપર કરે વિલાપ. અજબ. ૨૬.

'અમ્બે પ્યારા દેલાવર પુત! જે દિનથી તું પેદા થયો,'
'તહારી મોકૂલેસ માદરનાં ચશમો ને છાતીમાંજ રહ્યો.' અજબ. ૨૭.

'તહારો પ્યારો પદર તહારા ગમથી ખુબ ગમખ્વાર થયો,'
'કે આખર મુજ બેટો ખુની મોહોતનો શિકાર થયો.' અજબ. ૨૮.

Digitized by Google

'અચ્ચે મહારી મોરાદ! તહારો ચ્યે મરવાનો નહિ વખત,'
'તહારી જુદઈનો જરખ માદર પદરને બહુ સખ્ત. અજબ. ૨૯.

'અફ્શોસ તું નસીબ ઉપર, ગજબ જમાનાનો જોલમ,'
'પાછું ફરજંદ આપ નહિતો કર કબજ દુખિયારો દમ.' અજ. ૩૦.

દોલતુટો પદર બકેછે, નહિ જબાનમાં રહી તાકાત,
'જિગર ગુમ, કુલ જહાન ગુમ, હું શું સખબ જીવું પછાત?' અ. ૩૧.

ભાઈ બેહેનને એકમેકપર પ્યારની બેહદ અગત,
તેઓ બંને જોડી કુલ, પરવર કરે એકજ દેરજ્ત. અજબ. ૩૨.

મમઈ મમાવાનો પ્યાર અંદાજથી બહાર જાય,
દિવાનો એ પ્યાર છે, પણ દિવાનો કેમે કેહેવાય? અજબ. ૩૩.

બપઈ બપાવાનું હેત નબીરાપર છે બેહદ,
પણ મોબારક એ વડીલનો દાવો કોણથી થાચ્ચે રદ? અજબ. ૩૪.

* * * *

કુલે પ્યારમાં પ્યાર મક્રમ સામે સામી જાતમાં,
પાક માશુકનો પ્યાર નહિ મળે પાકીજેહ માતમાં. અજબ. ૩૫.

લાખો લોક એ પ્યારના શોકાર બની રોયછે,
લાખો બની નેહાલ, છાતી કહાડી સામે જોયછે. અજબ. ૩૬.

લાખો લોક એ પ્યારલિધે દુનિયાંથી ઉઠી જાયછે,
લાખો લોક એ પ્યારની સેકૃત કૃતેહથી ગાયછે. અજબ. ૩૭.

એ રીતે કોઈ હસેછે, કોઈ રોયછે એ પ્યારથી,
કોઈતો વળી જીવેછે એ પ્યારનાજ આધારથી. અજબ. ૩૮.

Digitized by Google

અચ્ચે રફીક! હું કેમ ખોલું એ ભેદ મહારાં દેલનો?
શી રીતે ચિતાર ચિતરૂં એ બાદાઈ બેલનો? અજબ. ૩૯.

મુશકીલ બયાન મોહોબ્બતનું, નુકતેચીની કોણ થાય?
શાએસનશાએરો બી બાજિવમ્તે હારી ખાય. અજબ. ૪૦.

ચિતારાનું ચિત એ ચિતારવામાં લાગે ખુબ,
તોબી નહિ ચિતાર ચિતરે તે ચિતારો આબેહુબ. અજબ. ૪૧.

મોહોબ્બત ગયબી નામ છે, શોમાર નહિ એનો હિસાબ,
લબ્બો જો દાસતાન એનું, તો લબ્બાય લાબ્બો કેતાબ. અજબ. ૪૨.

દોરસ્ત કેહેવું એટલુંજ દેલખુશ મોહોબ્બત નામપર,
કસે કસેલી કલમ મોહોબ્બત, હસે કલમના કામપર. અજબ. ૪૩.

મોહોબ્બત એકીનદાર જે મળે ન દોલત ભાવથી,
મળે ન જોલમ જોરથી, મળે ન બોટા દાવથી?[1] અજબ. ૪૪.

મિશકીન શું શું માતબર પિછાને મોહોબ્બત દામને,
ગોલામને તે શાહ કરે, ને કરે શાહ ગોલામને. અજબ. ૪૫.

[1] જો મળે તો તેનું નામ મોહોબ્બત નહી.

Digitized by Google

નસીબા.

નસીબા મિસાલે દગલબાઝ આબ,
તરાવે, ડુબાવે, બિપરવા શેતાબ. ૧.

સેતમગાર, જાહેલ, ખુની એ ખરાબ,
કદી ઝિંદગીતક દિયે નહિ જવાબ. ૨.

છે દેખાવે સંગીન, પણ ટકવામાં બાબ,
અસરમાં મિસાલે બિમરવત શરાબ. ૩.

નસીબાવલનપર ન રાખો હિસાબ,
બિકાનુન, બિપરવા, એ છે બિસવાબ. ૪.

પલકમાં તે બરકત દિયે જબજબ,
પલક બીજી હરકત ને મહાતમ કજબ. ૫.

પલક એકે કુદરતની નેઅમત મનજાહ,
બીજી પલ ન સેટીની રજની રજા. ૬.

તું આજે છે આબાદ, બંદેનવાજ,
પરાગંદે કાલે થશે લાઇલાજ. ૭.

ધરાવે તું આજે જરીન તખ્તોતાજ,
થશે કમતરીન હાલ કાલે હરરાજ. ૮.

હવાને કબજ કેમ કરશે તું યાર?
નથી તેમ નસીબા બી તુજ એખ્તિયાર. ૯.

Digitized by Google

નીસીબ્યા બિગાનો ને આપે કરાર,
દિવાનો રબ્બે થાતો તું બ્યોસ્તવાર. ૧૦.

મિસાલે બ્યેક બ્યોરત, બ્યુરી બિવફા,
પલકમાં બ્યુશી ને પલકમાં બ્યફા; ૧૧.

પલકમાં તે ગમ છાયો કરશે સફા,
પલકમાં બ્યતાવે જ્યેલમ ને જફા. ૧૨.

પલકમાં તે મરતાંમાં મેળવશે દમ,
પલકમાં તે જિવતા જિવ કરશે બ્યતમ. ૧૩.

નસીબ્યાને તાબ્યે ન રેહે, વાંચનાર;
બ્યને તો તે સરપર તું થાજે સવાર. ૧૪.

કે જે વક્તે થાબ્યે તે નીમબ્યહરામ,
ને હસતે મુબ્યે ચાહે છેલી સલામ, ૧૫.

તે વક્તે તું બ્યોલી શકે 'જા ગોલામ,'
'તું જાવે ન મહારૂં જશે નેકનામ.' ૧૬.

Digitized by Google

મહારા કદરદાન મુરબ્બી, દાકતર જાન વિલસન.

રહી દોરતી તહારી હમેશેા અનામત—
ભલેને મળી તુજ હયાતી કેયામત. ૧.
શેાકર યાર તુજપર, રફીકી નેયામત—
નહી તહારી મતલબ, ન મહારી ખુશામત. ૨.
મુજ હિલતી હયાતીપર કીધી મરામત—
શેાકર સદહજ્જર એ રફીકી કરામત. ૩.
જવાની ખિલવતી શિરીન તહારી સેાહેબત,
જમાનેા જવે પણ ન ભૂલાય મેાહેબત. ૪.
હું જુદ્દીન ફકીરશે ન રાખી અદાવત—
શેાકર તુજ ફિરેશ્તાહી મનની સખાવત! ૫.
ગરીબી ને દાનાઈપર કીધી ગનીમત—
શેાકર તુજ ફિરાસત[૧] ને હિરદાની હિમ્મત. ૬.
કીધી જિંદગાની યકીનપર એનાયત—
ફિદા કુલ દોવા કારકીરદીને રાહત. ૭.
બુલંદ હોશ, ને દેલહાતીમ મદારત—
તવાના તે દાનાની તુજમાં બેશારત. ૮.
શેાકર **જાન વિલસન** તુજ પાકીજેહ હાલત—
મેબારક કદમ **તે અદલની** અદાલત! ૯.

[૧] મગજ.

Digitized by Google

મરહુમ સર કાવસજી જહાંગીર.

રફીક ખેરખાહ! મુતવલી નેકબખ્ત!
શોકર તુજ પનાહના કરૂં લાખ વખ્ત. ૧.

બોન્ધેરગી ને આજમાયશે દાબી દસ્ત,
મુજ જાહેલ જવાનીને આપી શેકસ્ત. ૨.

નેં હેકમત તેં શિખવી—જે દાનાઈ ફકત,
ફીરોજી ફતેહનું ઝટકવા દેરખ્ત— ૩.

અજમ તહારો સોદાગરી બંદોબસ્ત,
સખાવતના જંગમાં ધુમે બબ્ર મસ્ત. ૪.

તું સરદાર અસલ અંજુમનમાં સમસ્ત,
તું યજદાંનો માનીતો યજદાંપરસ્ત. ૫.

બુલંદ તુજ સબુરી, સહાં દર્દ સખ્ત,
રવા તહારા રૂહને હવે બેહેશ્ત-તખ્ત! ૬.

મરહુમ શેઠ કાવસજી દીનશાહજી પીટીટ.

પદર દેલ જલાવી, જિગર ચીરી માદર,
તું ચાલ્યો ઉઠી કહાં, અચ્ચે બહાદુર બીરાદર? ૧.

હયાતીની મંજલ એકાએક આખર
કરી, કહાં હોમાવે અચ્ચે મરદુમ મુસાફર? ૨.

કીધો સોદ્દો ખુબતર, લીધી નેકી નાદર,
સફર સફ સમારી, સિધારયો સોદાગર. ૩.

સફર સહુને સરજત એ, નહિ થાય અનાદર,
કદર બુજે કરનીથી કેરતાર કાદર. ૪.

જિનત તહરો રસ્તો, યકીન તણારો રાહબર,
પનોતા પુતર! અચ્ચે ઉધરતા અકાબર! ૫.

બિછાવી કદરદાની કુલોની ચાદર,
ખુબી ખીલવું હસતા સોખન એક ખાતર. ૬.

Digitized by Google

મહારા રૂહનો પયગામ.

અએ રૂહ! મહારા તનના અજિઝ મેહેમાન,
લઈ પયગામ ઉડજે તું એક બિનહેસાન;
ભલે ભલભલાની તું લેજે ઈજ્જત,
સબબ તહારીપાસે સચઈ સલતનત;
જા, મહારે તો મરવું છે જ્હારે અચૂક,
બેલાશક આ દુનિયાંનાં મોંહપર તું થૂક. ૧.

જા, રાજાને કહે કે, આ તહારો જલાલ,
તે ચલકે સડીગયલાં બલતન મિસાલ;
જા, દસ્તુરને કહે—તહારી વાચ્અજ ખુશાલ,
મગર તેથી ઉલટીજ તું પોતાની ચાલ;
ને રાજા કે દસ્તુરને લાગે જ્યે દૂખ,
તો રાજા ને દસ્તુરનાં મોંહપર તું—. ૨.

કહે ઓમરાને—તહારાં કૂતેહમંદ કામ
તું બીજાની જેહેમતથી લાવે અંજામ;
ને રૂશવતથી રાખે તુંને લોક બહાલ,
કુવત તુંને આપે કુલ દંગા-દલાલ;
એ ઓમરાબી જ્યે નહી રહે ગૂપચૂપ,
બેલાશક તું ઓમરાનાં મોંહપરબી થૂક. ૩.

Digitized by Google

મળે જ્ને તુંને કોઈ ખોલંદ હોંધેદાર,
ચલાવે મોલકનો જે કુલ કારોબાર;
કહે તેહને કે—લોભજ છે તહારી મતલબ,
ને ધંધો સદા તહારો છે ફક્ત હસદ;
જવાબની જ્ને મુખમાંથી કહાડે તે કુંક,
બેલાશક તે જુઠ્ઠાના મોંહપર તું થૂક. ૪.

કહે તેહેને જે બહાર રાખે જબરો દમામ,
વધુ પામવા ખરચે તું તહારૂં તમામ;
કહે દોલતને—તું એમ કરે જે હરરાજ,
તે કંઈ નહિ પણ દુનિયાંની શાબાસી કાજ;
જ્ને તેઓ જવાબની કાંઈ બતલાવે ભૂખ,
તો તેઓનાં મોંહપર બી જલદીથી થૂક. ૫.

કહે હુજરાલ[1]ને—યકીનનો તુજમાં ન કસ,
કહે આશકને—એશક તહારો છે ફક્ત હવસ;
વખતને કહે—તું છે ખરે ફરતું ચાક,
બદનને કહે—તું છેજ કંઈ નહી પણ ખાક;
કેહે તેહને જવાબની તું પંચાતી મૂક,
ને નહિતો તે દરયકના મોંહઉપર થૂક. ૬.

કહે ઘડપણને—દરરોજ તું થાતું ખુહાર,
કહે હોરમતને—નહી તુંપર કોઈ એાસ્તવાર;
જમાલી[2]ને લાગે વખતની નજર,
ને લાગવગની જબરો લથડતી અસર;

[1] ધરમઘેલો. [2] ખુબસુરતી.

Digitized by Google

જવાબ કોઇપણ દેવાને ચાહે અચૂક,
તો દેનારના મોંહપર મુખેથી તું થૂક. ૭.

અકલને કહે—તુંતો કરે ધરપકડ
નજીવી ચતુરઈની બાબદ ઉપર;
કેહે ડાહાપણને—કોઈ વક્ત એવો હશે,
કે જે વક્તે તું દોહોડ-ડાહ્યું થશે;
જવાંબ આપવાને જો થાએ ગરમ,
તો બંનેનાં મોંહપર તું થૂક એકદમ. ૮.

હકીમને કહે—તુંતો છે ઉદ્ધત ઘણો,
ચતૂર—પાર નહી તહારાં ગુમાનનો;
સખાવતને કહે—તું ઘણી બેતમા,
ને કંકાસ—તું રહે કાયદા પેઠમાં;
જવાબ કોઈ કરવાને ચાહે અદા,
તો દરયકનાં મોંહઉપર થૂકતો તું જા. ૯.

નસીબા! રખાવતથી તું છે અપંગ,
ફિકો પડતો કુદરત! સદા તહારો રંગ;
રે દોસ્તી! તું બાજવક્ત કેહેવી ખફા!
કહે ઈનસાફને—શું તહારી ઢીલની જફા!
જો વાળવાને તેઓ કરે કંઈ જવાબ,
તો સરવેનાં મોંહઉપર થૂકજે શિતાબ. ૧૦.

હોનરને બી કહે—તું નથી ઓરતવાર,
જુદી ગણતીથો દામમાં ફેરફાર;

Digitized by Google

ને મકતબને કહે—તું તો નાપાયદાર,
અંદર સરવે પોકલ ને ભભકો છે બહાર;
જો હોનર ને મકતબ બી કચવાવે મૂખ,
તો હોનર ને મકતબનાં મોંહપર તું થૂક. ૧૧.

ઈમાન! શેહેર વસ્તીમાં તું નહી મળે,
ને ગામડીયા વસ્તી ગોનાહ બહુ કરે;
મરદાનગીને કહે—તેંતો છોડી દયા,
ને નેકી! તું નીચાને સોંપ્રે હયા;
જવાબમાં જો તેઓ કશું બી કહે,
તો ઝટ મોંહપર થૂકયાવગર તું ન રેહે. ૧૨.

હવે જ્હારે માની તેં મહારી ફરમાસ,
ને જુઠ્ઠાંની જહર કીધી કુલ ઠકાંસ;
— તો જો કોઈના મોંહપર જુઠો કોઈને કહે,
તો ખંજરથી તે તુંને કરશે જખ્મેહ—.
ગમે તે મગર તુંને જખમી કરે,
પણ કોઈબી જખમથી ન રૂહ! તું મરે.

(જોશુઆ સિલવેસ્તર.)

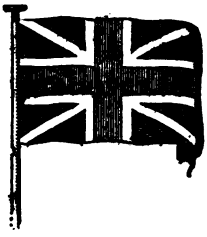

Digitized by Google

ખુબસુરતીનો નમુનો.

(પુતની મોહોબ્બતે મારી મહને,—એ રાગ.)

ફિરેશતઈ ફિરોજ! તુજ જુદઇથી દિવાનો,(૨)
અકલ અને હોશથી કીધો તેં બિગાનો. ફિરેશતઈ. ૧.

મહબુબ મિઠાસ તહારા મુખપર બિરાજે,(૨)
દરેક દાંત દરિયાઈ મોતીનો દાણો. ફિરેશતઈ. ૨.

શિરીન ગાનું ગાએ તું દેલખુશ અવાજે,(૨)
મોહોબ્બતમાં ફસાવે હેરતમંદ જવાનો. ફિરેશતઈ. ૩.

ગોલાબી રોખસારા ગોલામો શિખાવે,(૨)
દમ બેહેકે ખુશબોનાં અરબસતાનો. ફિરેશતઈ. ૪.

રેશમ જેવા બાલો ફ્રેનોશેં લટકાવે,(૨)
દેલકસ બે નારંજનાં છાતીપર મકાનો. ફિરેશતઈ. ૫.

કમર પતલી નાજુક બગલમાં સમાવું,(૨)
કોમલ તન બદનથી શરમાવે તોફાનો. ફિરેશતઈ. ૬.

કુદરતની રેહેમ તુજ માશુકમાં જમાવું,(૨)
અજબ તું નમુનો અહુરમજદની કલાનો. ફિરેશતઈ. ૭.

ઉઠાવે ખમીર જહારે મોહોબ્બત શરાબના,(૨)
સેહેવાએ નહો તાપ તુજ મેહેરાબી ભવાંનો. ફિરેશતઈ. ૮.

Digitized by Google

કાબેલ રહિયા આપે શાએરી કેતાબના,(૨)
પિછાનતાં શાએરાનશાએર નહિ પિછાનો. ફિરેશ્તઈ. ૯.

અકલથી હરાવે મરદાનેમરદો,(૨)
નિરદોષીનો બાગ તું, ખુબીનો બન્નો. ફિરેશ્તઈ. ૧૦.

મુદ્દામ જીવ દેલરૂબા—મોહોતથી તુંને પરદો,(૨)
તું પરીના જનમથી મગરૂબ છે જમાનો. ફિરેશ્તઈ. ૧૧.

દિયે બલકને જેબ તું, શાએર કહે બિરાનો,(૨)
મગરૂબ તહારા નામના કરાની નેયાગાનો. ફિરેશ્તઈ. ૧૨.

Digitized by Google

માદરની જુદઈ.

ઉપલોજ રાગ.

માદરના ગમથી ફરૂંછું હું રાતો,(૨)
એ ગમના ઈલાજો ફરછું હું જોતો. માદર. ૧.

હજારો ઓમેદોથી ખુબસુરતી ખોહી,(૨)
નાખુદ કીધો જિંદગી પરપોટો. માદર. ૨.

દુઃખ દરદમાં જિગરને ધોઈ,(૨)
અમરતે ઉધારી કીધો મહને મહોટો. માદર ૩.

માદરો ખોરસાથી ખિલવ્યા રોખસારા,(૨)
સબા[૧] જેમ ખિલવે ગોલાબ ગલગોટો. માદર. ૪.

તજ્યાં ઐશઆરામ, ને બાધા પછાડા (૨)
દમ તનમાં તક મોહોબ્બત બરકતનો ન તોટો. માદર. ૫.

મહારે મન હવે સહુ અકારૂં છે યારો,(૨)
કહો આજ પેહેલાં હું કહારે રોતોતો? માદર. ૬.

અફશોસ કે કજ્જઆગળ હેતનો ન ચારો,(૨)
નસીબો તુજ સોહા રખે માદરને ખોતો! માદર. ૭.

ભલે સુખ નેઆમત મળે બિનશોમારે,(૨)
વગર પ્યારી માદર ફરજંદ નહિ પનોતો. માદર. ૮.

[૧] જુરાનોમા પવન.

Digitized by Google

ખિલતાં ગોલાબનું કરમાઈજવું.

રાગ પરજ.

કર ખોઆબ અબ્બે ખિલતાં ગોલાબ!
ખિલાતાં ગોલાબ, મધમધતાં ગોલાબ! કર. ૧.

મોહોબ્બતનું મોહોર તું, ખુબીનું ગોહર તું,
ખિલતી જિંદગીમાં મળી લે જનાબ. કર. ૨.

તું ખીલ્યું થોડું, દરદ બહુ કરોડું,
આકેબતની કુચ તેં કીધી ખુબશોતાબ. કર. ૩.

તુજ રોશની ભારી બે કીધી બોહારો,
આબર જેમ ઘરણથી છુપાયો મહાતાબ. કર. ૪.

ચલકતી નુરાની, પેશાની પેહેલવાની,
શી રવેશ તેં આપી બાબાપને ભુલથાપ! કર. ૫.

કીધાં ન હીલાં બહાનાં, નિરદોષ બેહેવો દાના,
હિમતથી તું આપશે જનાબને જવાબ. કર. ૬.

ટુંકી જિંદગી તહારી, ચંચલ ચમતકારી,
સદા હવે ભોગવજે સુગંધી સવાબ. કર. ૭.

સોદાગીરી ભારી, બૂગી વફાદારી,
મુખે હસતે આપ તું સાહુબને હિસાબ! કર. ૮.

અબ્બે કિનાબોર, બૂની, અજલ! તું જણનુની,
માટીનાં પુતલાંને છાતીશેં દાબ. કર. ૯.

Digitized by Google

માશુકને અરજ.

ઉપલોજ રાગ.

મેહેર કર મેહેર! મુજ મોકૂલેસઉપર મેહેર,
ગોનાહ દરગુજર કર માશુક ગુલચેહેર. મેહેર.

જે દીન તુજ ચશ્મો આબદાર, જોયા મેં ગોલાબી રોબસાર,
તે દીનથી જિગર ચાક ચાક, આવે મોહોબ્બત ફેર. મેહેર. ૧.

આબદાર ચશ્મોનું તેજ, નહીં દોસે કારી હરગેજ,
લાલુચમાં ફસાવે મન, છાંટે જિગરપર જેહેર. મેહેર. ૨.

માશુક મેહેર કરે ન સેહેજ, પોંહોંચું હું હારી બુરી ફેજ,
જિગર દોરી તુટી મહારી ચાલશે લોહુની નેહેર. મેહેર. ૩.

ઓમેદ ઓમેદ ખુશ દે ગુલજાર, ધાહેલ જિગરને કર કરાર,
દે પ્યાર પ્યારી નાર, નહીતો ધારદાર શમશેર. મેહેર. ૪.

કમબખ્ત જિગરમાં બા ન ગમ, આશકને નહી છાજે માહતમ,
તુજ મેહેર કરશે મેહેર, જો દેલ રાખે દેલેર. મેહેર. ૫.

Digitized by Google

માશુકને દોઆ.

ઉપલોજ રાગ.

સલામત, સલામત, ન પોંહોંચે જ઼ેહેમત,
આબાદીથી રેહેજે કેયામત કેયામત. સલામત. ટેક.

અચ્ચે પરી પાસબાન, મુજ જિગરનાં છતર,
હજ઼રો શોકર તુંપર, આફ઼રીન નેયામત. સલામત. ૧.

ખુશબ્બો જાણે બાગમાં ગોલાબ્બનું બેહેકે અતર;
અજાયબ કુદરતની તું નાજ઼ુક કરામત. સલામત. ૨.

દિયે જિગરને જ઼ેબ તું ખુરશેદ જેવું નુર,
કુદરતમાં તું નેકી અનામત અનામત. સલામત. ૩.

હેશાન તહારાં બેહદ, અચ્ચે હેશાનમંદ હુર,
બુલંદ બયાન કોઈ નહી કેહેવાશે ખુશામદ. સલામત. ૪.

કાયમ રહી જેહાનમાં શોભવજે કલમ શાચ્ચેર—
કલમ, જેથી થાય નહી તુજ હોશનની કિમત. સલામત. ૫.

Digitized by Google

ફરજંદ—બેહોશ જિગરને સજીવ કરનાર.

સિપાહ ઊંચકી તે મરહુમ પેહેલવાન
ને લાવ્યા માતમપોશ માશુક મકાન.

દીઠી જહારે બાનુએ બાવંદની લાસ,
નહી બેહોશ થઈ સુતી, નહી નાખ્યો નીશાસ.

બધી ગએલી દેખી ને દાસીએ કહે,
'અરે બાનુ! રોયા વગર કેમ રેહે?'

'ડીએ હાબી આંજુપર કરશે અમલ,
'તો જીવવાની આશા ન તાહરી મુદલ.'

હજી બાનુની છાતી દેખી સખ્ત,
ધીમે સાદે મરહુમની કીધી સેફત—

'અએ માશુકની મોહોબ્બતને લાયકના યાર,'
'દેલોજાનદોસ્ત તેમ દુશ્મન ઉદાર';

સુણી વાત બાનુએ આ હેતવાલી,
મગર તે નબોલી, નહીલી, નચાલી.

હવે એક લોંડી ઉઠી તે જગાથી,
ને સાહબની સબસામે આવી અદાથી,

ને ઢાંકેલા ચેહેરાને બોલ્યો તે વાર—
કે બીબી રૂવે દેખી બાવંદદીદાર;

Digitized by Google

ખણ એ ખેલ બી બાનુ તો બેસી રહી જોઈ,
મગર તેથી ગમખ્વાર ન હીલી કે રોઈ.

(છેલે) વરસ નેવુંની દાસી આવી તે જગપર,
ને મરહુમનું ફરજંદ ધરયું બાનુ પગપર;

હવે બાનુ ચશ્મે ઝરે આંબુધાર,
જેમ વરસાદ ધોધે પડે મારમાર,

કહે મોહોબતના મેવાથી ઉશકેરઈ, માદર,
"અરે માહારાં ફરજંદ! હું જીવું તું બાતર"!

(તેનિસન.)

Digitized by Google

અંદાજ઼ે—મરદ ઔરત.

(ફ઼ીરશ્તઈ ફ઼ીશેજ઼, તુજ જુદઈથી દીવાનો,—એ રાગ.)

અંદાજ઼ે કુલ ચીજ઼ને હદમાં રાખનારો,
નેકીથી બદીનું કુવત કાપનારો, અંદાજ઼ે. ૧.

આશક઼ ને માશુક઼વચે અંદાજ઼નો ભાર છે,
જાહેલ અદેખાઈ તે દક્ષેકરનાર છે. અંદાજ઼ે. ૨.

ફ઼રજ઼ંદ ને વડીલવચે અંદાજ઼ે બુલંદ છે;
વડીલ તે વડીલ, ને ફ઼રજ઼ંદ તે ફ઼રજ઼ંદ છે. અંદાજ઼ે. ૩.

ઉસ્તાદ ને શાગેર્દવચે બી અંદાજ઼ે ગુમાન છે,
ઉસ્તાદ અકલમંદ, ને શાગેર્દ તે નાદાન છે. અંદાજ઼ે. ૪.

જુવો પેલો બુરશેદ જે બલક઼પાલનાર છે,
અંદાજ઼ે મુકેતો દુનિયાં કેમ ચાલનાર છે? અંદાજ઼ે ૫.

આબ નહિ તો હલક઼માં દમ આવી બેસે,
પણ આબમાં દુબે તો દુબ કોણને તું કેહેશે? અંદાજ઼ે. ૬.

દરેક ઉમદા ચીજ઼પર અંદાજ઼ે બુશબહાર છે,
નથી એવી ચીજ઼ કોઈ હદબાર શોભનાર છે. અંદાજ઼ે. ૭.

મરદ દુનિયાંઅંદર જ઼ેહેમત બેંચે ભારી,
ઔરતની ફ઼રજ઼ છે શિરીન તાબેદારી. અંદાજ઼ે. ૮.

Digitized by Google

ઔરતને બુલંદ કરે મરદ મરદાની તેજથી,
પાકીજે જે તેજ નહિ મળે બીજા અવેજથી. અંદાજે. ૯.

ઔરત મરદપર ફીદાવશે વફાદાર નરમાસથી,
નિરાશ થાતા જીવને જીવદાન દેશે આશથી. અંદાજે. ૧૦.

મરદ ઔરતસરદાર, ને ઔરત મરદસણગાર છે,
મરદ છે મજનુન બાગબાન, ઔરત ખરે ગુલજાર છે, અં૦ ૧૧.

દાના લોકનો બેશક દાનેશમંદ વિચાર છે,
ફકત અંદાજભારથી મુલદાર મોહોરદાર છે. અંદાજે. ૧૨.

Digitized by Google

ધિક્કાર.

"કરિયે સલામ, કરિયે સલામ,"—એ રાગ.

કરિયે વિચાર, ધિક્કારપર વિચાર,
ધિક્કાર જેહનાં ધિક્કારભરયાં નામપર ધિક્કાર. કરિયે. ૧.

એ ધિક્કારનાં કામથી દુનિયાંછે બિકરાર, (૨)
રૂસ્તમજેવા શૂરાઓ ધિક્કારથી ઘોહાર. કરિયે. ૨.

કાઉસજેવા શાહપર ધિક્કારથી ફિટકાર, (૨)
અરચ જેવો શાણાજનદ્યે ધિક્કારથી થાય ઠાર. કરિયે. ૩.

ધિક્કારથી બૉનેપાર્ટ છોડે મેહેલનો કરાર, (૨)
ધિક્કારથી આશક નહાસે છોડી પ્યારી મોહોરદાર. કરિયે. ૪.

ધિક્કારથી લોકો લડેછે લડાઈઓ હજાર, (૨)
એ લડાઈમાં ઉછલતી ધિક્કારની તલવાર. કરિયે. ૫.

ધિક્કારથી લોકો કહેછે મિઠાસમાં બી ખાર, (૨)
ભાઈબિહેનનાં પેટમાં ધિક્કારની કટાર, કરિયે. ૬.

બધા વિકારોમાં બુરો ધિક્કારનો વિકાર, (૨)
ધિક્કાર કરાવે ખોદાઈ ઈનસાફનો ઈનકાર. કરિયે. ૭.

ધિક્કારો રફીક એહવો ધિક્કારતો ધિક્કાર, (૨)
ધિક્કારથી દુનિઆં છોડવ, અએ પાક કિરતાર. કરિયે. ૮.

Digitized by Google

લોભ.

"સાંભળ ભાઈ મહારો એક વાત,"—એ રાગ.

આસ્તે. લોભ લુટાવે લાજ તહમારી,
લોભે કીધાં શેહેર વેરાન;
લોભ વેચાવે અંકલ સારી,
લોભે પાયામાલ ઈરાન;

મોટે. એ મૂજી બચ્યાએ જહાનમાં
બૂજી નહિ નેકીની લાજ;

આસ્તે. ફકીર લોભથી શોગ ગુન્હારે,
બાદશાહ છોડે તખ્તોતાજ. લોભ. ૧.

આસ્તે. લોભે લોકો જંગ મચાવે,
લોભે બેટો બાપ કપાય;
લોભે વહાંલાં વેરી થાએ,
સીધો રસ્તો નહિ દેખાય;

મોટે. લોભ તું જમશેદને રઝડાવે,
લોભનું સીઝર વાલ કરજ;

આસ્તે. બૉનપાર્ટ તું લોભ કરે નહી,
જેહમતની શી હતી ગરજ? લોભ. ૨.

Digitized by Google

ઝારતે. લોભે લોંડા લાજ તજીને,
જબરી કરતા જાય જબ્બે;
લોભે લુચ્ચાને લલચાવા,
વેરી વેશ્યા વેસ સજે;

ટાટે. લોહી સુકાએ લોભથી તાહારૂં,
લોભે જોતો અંધો થાય;

ઝારતે. લોભે લકવો થાય લુલાને,
જુઠો જોહનમમાં ગંધાય. લોભ. ૩.

ઝારતે. લોભે રૂમી રાજ ગયું તે
જંગલીઓને હાત શિકાર;
યુનાની, હિંદી રૈયત બી,
લોભને હાતે થાય બોહાર;

ટાટે. લોભે મહમદ,[1] લોભે ટીપૂ,
લોહી ચુસીને બનિયા વાધ;

ઝારતે. માહારાજોનાં મંદીરઅંદર,
લોભ કજેતી કરે અથાક. લોભ. ૪.

ઝારતે. લોભ બતા સહુને બવડાવે,
કરી નિશાંથી ખુબ ચકચૂર;
જે ફસિયો લોભી ફાંદામાં,
જશે જનથી ઉઠી જરૂર;

---

[1] ગિજનીનો.

Digitized by Google

ઝાપટે. લોભથી નહાસો, કરો શોકરાના,
જે આપે હરદમ દ્વાદ્વાર;

આસ્તે. બેહોરમત છે લોભ લતીજ્યે,
જગરૂશવઈ એ તેથી લાભ. લોભ. ૫.

આસ્તે. લોભ પતાલે લઈ જઈ સાંતે,
એક વખત બતલાવો આભ;
લોભે સુંદર મોર થવાને,
ખુદ પીછાં ઊતારે કાગ;

ઝાપટે. લોભે ઘેલો, દીલનો મેલો,
મેલો જગનો ચૂકી જાય,

આસ્તે. મનમાં બાંધી મેહેલ લોભનો,
તે બુબખ આખર પસતાય. લોભ. ૬.

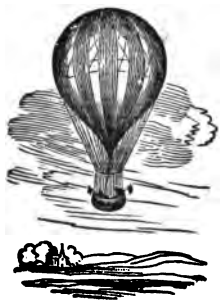

Digitized by Google

દુનિયાના રોબને છેલ્લી સલામ.

કરિયે સલામ, કરિયે સલામ—એ રાગ.

છેલ્લી સલામ, છેલ્લી સલામ,
આ રમુજી જેહેમતને છેલ્લી સલામ. ટેક.

માનપામેલા ચુંથાએલા, ને પરતાપી પરપોટા, (૨)
ફિરતી એ અવાજ કરતું મોટુ પોકલ નામ. છેલ્લી. ૧.

કંચન સાકૂ માટી, ને માન તે ગપાટા, (૨)
હોરમત એક હકૂતાનું પ્યારૂં હીંગામ. છેલ્લી. ૨.

ચશમચોર ખુબસુરતી છે ચામડું રંગીન. (૨)
સોનેરી ખિયાલોને શાની મોટી ધામધુમ? છેલ્લી. ૩.

રંગેલા રેસાલા તે મગરૂબીની નિશાન, (૨)
ઊંચું ઊંચું લોહી સહુ મલેલું વગરદામ. છેલ્લી. ૪.

શોભીતી જંજીર એ સહુ મુરખોને કાજ, (૨)
નેકી બેહેરતમાલને સમાલ તું બેફામ. છેલ્લી. ૫.

(સર હેનરી વાટન ઉપરથી.)

Digitized by Google

એકલપેટી બાનુઓને ફરમાસ.

"લાગે ઠંડી બ્યારી, લાગે ઠંડી બ્યારી,"—એ રાગ.

ચુંટો ગોલાબકલી, ચુંટો ગોલાબકલી,
બકાવલી, ગુલ બકાવલી—ચુંટો. ટેક.

બુઢો વખત બાર વજાડે, નહાસી જવાનોની સાથ, (૨)
એજ કલીઓ કરમાઈજશે, ઘસશો આખર હાથ. ચુંટો. ૧.

આસમાનનો નુરી દીવો ખુરશેદ, વાદલઉપર જેશથી જાય, (૨)
બેસીજતાં વાર નહીં; તેમ ખુબસુરતી ઢંકાય. ચુંટો. ૨.

જોબનનો જહારે બહાર સખત, જિગર જીતવાની અછછી તક, (૨)
પછી સહશો પડયાં પડયાં અંધારાં હસ્તક. ચુંટો. ૩.

મળે તેપર શોકર કરો, કદી ના કરતાં અખાડા, (૨)
જવાની બરચી ને પછો મારશો પછાડા. ચુંટો. ૪.

ચાલો બાઈઓ ઉઠી જાવો, દીવાલેઈને શોધીલાવો, (૨)
માબાપોને માથે પડી એમ શું સતાવો? ચુંટો. ૫.

કુદરતની સરિયત કે સહુએ સુખી થઈ સુખી કરવાં, (૨)
એકલપેટાં જીવી આખર ઘોહોરમાં ગંધારો. ચુંટો. ૬.

(જિગરજી ઉપરથી.)

Digitized by Google

શેરસટ્ટા.

"લાગે થંડી ખ્યારી, લાગે થંડી ખ્યારી," એ રાગ.

શેર સટ્ટો કીધો, શેર સટ્ટો કીધો,
ડુબીને ડુબાવી માથે બટ્ટો લીધો; શેર.

મોહોટું શેહેર મુંબઈ કેહેવાએ, } ૨
બુઢાં મમઈજી તહાં જાય;
મમઈજીને મલીઆ મુવા હજારો ગીદ્દો; શેર. ૧.

સોલુભાઈના લીધા સાઠ, } ૨
દોલુભાઈના બસો આઠ;
મમઈજી મરે મહને બી મરવા નહી દીધો; શેર. ૨.

મોટીબાઈનાં મોતી મુક્યાં, } ૨
હીરાંના હીરા નહી ચુક્યાં;
મોટી માગો ભીખ, હીરાં રાંધોને સીંધો. શેર. ૩.

મમઈ પાછાં સુરત નાઠાં, } ૨
બસીઆની સુરતની સાથે.
રડતી સુરત સુતર કાંતે, જેનારે ગમ પીધો. શેર. ૪.

સોલુ માગે, દોલુ માગે, } ૨
મોટો હીરાં ચીતલ ભાંગે;
હું તો બા બિચારો પાછું માગતાં બીધો. શેર. ૫.

Digitized by Google

ખુદાકી કુદરત.

મુસ્તજાદ.

ક્યા ખિલી કુદરત ખુદાકી, મેહેરકા શોમાર નહીં,
હસ્તી બરી ગુલઝ઼ાર બની,—
ઈસ હસ્તીકિ દીદારપેં દુસરા કોસી ચિતાર નહીં,—
કુદરત ખુબીશેં નાઝ઼ની. ક્યા ખિલી. ૧.

તસ્વીર ખુદાકી ફૂલમય, ઉસબિન કુલ ખુશબોદાર નહીં—
ખુશબો ખુદાકી આબમય;
રોશન સેતારે આફ઼તાબ ઉનકા ખુદાબિન યાર નહીં—
બસતા ખુદા મહાતાબમય. ક્યા ખિલી. ૨.

દરિયાવ પુકારે જોશેં, પુકારશો બિકરાર નહીં—
દરિયાવપેં હરદમ ખુદા;
અલાહકી કુમકબિન આદમકો કુચ કરાર નહીં—
અલાહ કીસીશેં નહીં જુદા. ક્યા ખિલી. ૩.

દરગાહ ખુદાવંદ ખૂદકી સો જાઠકા બાઝ઼ાર નહીં—
નેઅમત ખુશી વહાંશે મીલે;
બંદે ઉસ દરગાહકા સોદા કિયે નાદાર નહીં—
નાદેર ખુબી કુલ વહાં ખિલે. ક્યા ખિલી. ૪.

Digitized by Google

૫૪

તકદીર.

ગઝલ.

ક્યા કરેગા દોસ્ત દાના, જહાં તેરા તકદીર નહીં?
તકદીરબિન તસદી લિયે, તકદીરકી તાસીર નહીં. ક્યા. ૧.

દર્દોમય ગિરિફ્તાર હોગા, દમબદમ બીમાર હો,
લુકમાનકે એજમતી દિલમાં, સો તુજે અકસીર નહીં. ક્યા. ૨.

મિશકીન હાલત હય હરદમ, તકદીર જહાં બેદાદ હો,
તકદીર લેવે દાદ જબ, જરબિન તું ફકીર નહીં. ક્યા. ૩.

તકદીરબિન ખુદ માલેક માતમ દિલ બસાયગા,
તકદીરશેં ગોલામ સખ્ત ગોલામીમય દિલગીર નહીં. ક્યા. ૪.

તકદીરબિન શમશીર લે મયદાનમય તું જાયગા,
કરે તુજે આજેજ જીસકે હાથમય શમશીર નહીં. ક્યા. ૫.

બરગસ્ત બંદીખીચ ગીરે તું, તકદીરશેં નેઅમત પાયગા,
જેહેમત બલક રૂશવઈ ઉસ્સે જિગરમય જંજીર નહીં. ક્યા. ૬.

તકદીરશેં આદમ! તું ફતેહ ઈદર મિલાયગા,
દેલતંગ દાના યાર હિયાં તકદીરબિન તદબીર નહીં. ક્યા. ૭.

Digitized by Google

૫૫

ઓમેદ દેતી જા.

ગઝલ.

માશૂક ચલી કહાં? જરા ઓમેદ દેતી જા. ટેક.

પીછે પીછે ફીરા તેરી, દેલમય બસ રહી આશ રે;
કબૂલ વા કબૂલ નહીં? તું ઇતના કહેતી જા. જરા ઓમેદ. ૧.

આહા! અખિયાં દે ગોવાહી, બસને મેરીપાસ રે,
દેલબર મેરે દેલકે દેલમય, કાયમ તું રેહેતી જા. જરા ઓમેદ. ૨.

ઐશકબીન જિગર સુકાતા, પ્યાસ લગે દેલમ્યાંને રે,
દેલનવાઝ દેલ તાજા કરને, દેલમય બેહેતી જા. જરા ઓમેદ. ૩.

રોશન તેરેશેં જમાના, રોશન મેરા જાન રે,
માશુક મેરે રૂહકી પાક દોઆ તું લેતી જા. જરા ઓમેદ. ૪.

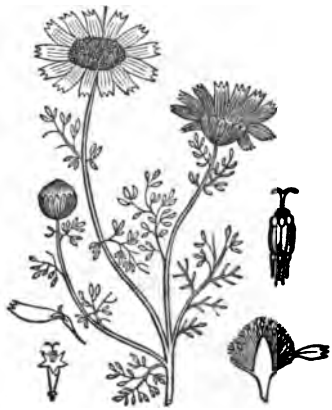

Digitized by Google

શાદી મોબારક.

ગજ઼લ.

શાદી મોબારક હો, શિરીન શાદી મોબારક હો—
ઈસ નેકીકે દેરખ્તપેં આબાદી મોબારક હો. ૧.

બુલંદ હો સેતારા દોકા, બુલંદ દોનો નામ રે,
જુગ જુગ જીઓ જવાનીએ, ફરજ઼ંદકી આવક હો. શાદી. ૨.

ગમી નહીં કુલ ખેશમય, હરદંમ હો રાગ રંગ રે,
ગમીકી ગરમી હો દફે, ખુશીકી થંડક હો. શાદી. ૩.

શાએર કહે આલમ કુલ ગાઓ ખુશીકે સંગ રે,
હસ્તીકી આબાદી ઈસો જોરેકે હસ્તક હો. શાદી. ૪.

Digitized by Google

હાર કે જીહીતી.

ખ્યાલ.

અચ્ચે દેલ મુજકો દિયા દેલ, ફીર દેલબરને કિયું દિયા દગા?
દગા દેખકે, દેખકે, કારી જિગરમે જખમ લગા. ૧.

દેખા હોશાન જિસ દિનશે, પ્યારે મય ચશમ નચાતી ખરી રહો,
મેરે હોશ ઉડે સબ, ઉડે સબ, તનમનકી કુચ ખબર નહીં. ૨.

જિગર કૂદકે આયા અંખોમે, અંખિયાં દોનો દેવે ગુવાહી,
એશક સેતારા, સેતારા કહે, દોનોકી હોવે સગાઈ. ૩.

લગી આગ મહોબતકી તનમે, મન ખાહશશે હુવા હલાક,
સુને લબ્સ જબ, લબ્સ જબ, ઓમેદકી સિલગી રહી ચેરાગ. ૪.

રબ સાહબકી મેહેર, પ્યાર તુને તેરા મુજપે કુરબાન કિયા,
જિગર હારી મેં, હારી પર જિગર તેરા તો જીહોત લિયા. ૫.

એશક દિવાની હુઈ ફીર દેખને, એક દેલાસા મુજે રહા,
જીહીતી હારકે, હારકે જીહીની, એ સોદા ઠીક કિયા. ૬.

મિલે ચશમશેં ચશમ, હોઠશેં હોઠ મિલે જી આયા નયા,
છુટે હોઠ જબ, હોઠ જબ, જુના નયા જી નિકળ ગયા. ૭.

Digitized by Google

હરિભજન.

૧૬ કબીરી.

હરિ ભજનેશું કિંઉ શરમાતા? ભજલે ભગવદ્‌ગીતા રે. ટેક.

માટીકા તુજે માનવ બનાયા, હાલા માતકે પેટમે રે,
નવ માસતક છૂપા રખાતા, પીછે કિયા દેખીતા રે. હરિ. ૧.

આજકાલ કર જી નિકલેગે, આખર જવાબ કયા દેવેગા રે?
જમડા આ, સીનેપે બેઠકે, લે ચલે ઓચીંતા રે. હરિ. ૨.

ઉસ ખાતર રખ યાદ બે બંદે, ભક્તીબિન નહી મુક્તી રે,
પેહેલે ભજ ભગવત ગંભીરકો, પીછે માત ઓર પીતા રે. હરિ. ૩.

કહેત કબીર બખત એક મરના, જપત જન સબ કરના રે,
મોત સમે ઈંહાં નહીં ઠર ઠરના, **નાથ**રોશસેં ડરના રે. હરિ. ૪.

Digitized by Google

ભૂલા મુસાફર.

૫૬ કબીરી.

બિકટ બનમે ભૂલા બંદે, તું ક્યા ભવ તરનેકા રે?
ઈદર ઉદર દમ ભૂલા ભટકે, જમ ગબરા ધરનેકા રે. બિકટ. ૧.

લાખ બદી તુજે ચુન ચુન ખાવે, દમ ફ્રોકટ ગબરાવે રે,
કાયાશેં માયા રખનેશે, દમ મુકતી નહીં પાવે રે. બિકટ. ૨.

અપને હાથશે બુદ્ધા બનાવે, દુનિયા દેવી માને રે,
દુસરે રૂપશેં પીછા જનવે, સાહુબ કિંહાં પીછાને રે? બિકટ. ૩.

ગફલતમેં ગુમ હુવા તું આદમ, દમકી બત્તી બુજા ગઈ રે,
તન ગફલતકા મારા રોતા, ચિંતા ચિતમ્યાને ભઈરે. બિકટ. ૪.

પાપ પાપકે ઠેલે હોકે, પહાડ બરાબર હોતા રે,
તિરથ કરે, બ્રોર સ્નાન કરે, નહિ પાપ બોજ તું બોતા રે. બિકટ. ૫.

જમકે રાજમે દમ ચલનેકુ હરદમ હરકત પાતા રે,
ભુલા બિગાના બિકટ બંનમેં, ધગધગ જી ગબરાતા રે. બિકટ. ૬.

સંસાર મૃગજલ.

૫૬ કબીરી.

ઝોટી ઝોટી રે આશા, ઝોટી ઝોટી રે આશા,
દેખે સંસાર તમાસાજી.

પૈસા પાયા, જોરૂ પાયા, પાયા કુટુંબ કબીલા રે હાં;
જિસ દિન જમકા ફેરા આયા, ઊઠ ગયા ઐબીલા. ઝોટી. ૧.

સોના પાયા, રૂપા પાયા, દૌલત કી ઐકીટો રે હાં;
ભુંડા નહીં ભોગવને પાયા, મિલ ગઈ ધુલમે મીટી. ઝોટી. ૨.

દુબિયાંકી નહિ દાઝ લગે કુચ, હસતા સામ સુબેરે રે હાં;
રોનેકે દિન જલદી આએ, અંબિયાંમે અંધેરે. ઝોટી. ૩.

મુબ્બ મબ્બવાસ કરે રંગીલા, હોઠ કરે પરવાલે રે હાં;
થોડે દિનમે બાસ પડેગા, મુબ્બમેં ચૂવે ચાલે. ઝોટી. ૪.

ટટાર ટંગરી, ચોરસ સીના, જમિન ભાર નહિ ઝીલે રે હાં;
છાતીમેં અબી ગજકા બ્બડા, તિરકસ ટંગરો હીલે. ઝોટી. ૫.

જુઠી માયાને બિરમાયા, સતકી દોરી બૅચી રે હાં,
મૂરબ્બ પીછુશે પસતાયા, મુક્તિ જુઠકોં બૅચી. ઝોટી. ૬.

Digitized by Google

કરના ઐસા પાના.

"અલાહ નામકી ફેરી બાવા, નબી નામકા ફેરા હય"
ગમો ગમોકો કમી નહીં હિંયાં, તુમી હમી સબ જનેકે,
ઈસિ દુનિયાંકો કરની માફક જિન્નત દ્યેજ્ય પાનેકે.

આગે હસના, પીછે રોના, બેડ્રેતર ઉસ્સે નહીં હસના,
સદા જંમકો ફેરી ફીરતી, કામ ઉસકા દમકુ કસના;
ખબરદાર રેહેજના બંદે, ખબર જંમ લેનેવાલા,
ખબર કબર મેં કીડે લયગે, સાહબને હુકમ ડાલા,
ઐસ રફીકાં કીસી કામકે? પૈસે હોયતો ખાનેકે,
ઈસ દુનિયાંકી કરની માફક જિન્નત દ્યેજ્ય પાનેકે. ૧.

પાણીકા પરપોટા બંદે, માટીકા પુતલા ખોટા;
લંબે કદકા કીડા તુંતો, આદમકા સાયા છોટા;
પવન લેહેરશે દમ જો લેતા, ઉસ દમ તો જમ લેવેગા,
ઈસિ દમબીન તું, ગમકા મારા, દિલ મટ્ટીકું દેવેગા,
શેર મરદ તો ખુશી ગમીમય સાહબકો પીછાનેકે
ઈસિ દુનિયાંકી કરની માફક જિન્નત દ્યેજ્ય પાનેકે. ૨.

એક ખુશીકે સાથ ઈદરતો લાખ ગમી હાજર હોતી;
ઈસી ગમીશેં ગમ ખાવેતો જિંદગી જેહમત મેં સોતી.
તંગ કમરશે જંગમેં જના, ઈમાનકા બખ્તર કસકર,
દાવ પેચશે તુરત હઠાના દુર ગમગીનીકા લશકર.

Digitized by Google

નામરદે ગમશે મત હોના ૨૫કુ મું બતલાનેકે;
ઈસ દુનિયાંકી કરની બાકૂક જિન્નત દોજ઼ખ પાનેકે. ૩.

ખુદાપાસ જો બાકી ચહાવે, બાકી સબકો બતલાના,
સાહુબકી બાકીબિન બંદે મર ગય આદમ કુલ દાન.
બલકબાબમેં નહીં સોનાબે, ઉલટ સુલટ ચક્કર ફિરતા,
જો નેકીકે સાથ બસેસો નહીં જેહેમતકે બીચ ગીરતા;
ગમી દેખકે નહી ભાગે, શાએર ઉસી ગુણ ગાનેકે,
ઈસ દુનિયાંકો કરની બાકૂક જિન્નત દોજ઼ખ પાનેકે. ૪.

Digitized by Google

નેકી ઔર બદી.

ઝધરા.

ઝધરા સુનો સકલ સંસારા, સબકી ધમાલકા નહી પારા,
સામે મચ રહી ખુબ કટારા, કયા મિજલસપેં ભરા અખારા! ૧.

સામે સામે દુશમન અડતે, નહિ સરકાર ઉસે પકડતે,
કયા ખુબ જોર જીકરશેં લડતે? તાનાજનીશેં તરકડતે. ૨.

નેકી કહે બદીકુ 'સુન જા', 'કયસી કરે જગતકી પૂજા?'
'તુજકુ એ ઊંધા કયાં સૂઝા?' 'કિંઉં નહિ રામ બરાબર બૂજા?' ૩.

ફિર કહે બદી 'તું સુનજા નેકી', 'તુંતો બોહોત કરેગી શેકી'
'ઉસ્સે નહીં મજાહ મીલનેકી', 'અબ્બેસી હુબ્બે બોલી બિરલેકી.' ૪.

કહેતી નેકી તબ અલબેલી, 'કયા તું બોલે ગાંડી ઘેલી?'
'સતમેં ભરી મજાહકી ઠેલી', 'બાતાં કિતાબમેં લીબેલી.' ૫.

સુનતે બદી નેકીશેં બોલી, 'સતશેં લયગી હાથમેં ઝોલી',
'સતકી બાતાં હયગી પોલી', 'કિંઉં તું બિરમાતી હય ભોલી?' ૬.

જબ બોલી નેકી 'એ કયા કસબ?', 'મોનાંખાતર છોડે મજબ',
'બદી તુંતો કરતી હય ગજબ', બેલ એ મુજકુ લગતા અજબ.' ૭.

Digitized by Google

બદી કહે 'સુન જા નેકીબાઈ', 'તું નહી માનેગી મનાઈ',
'સતશેં હય જગમેં રૂશવાઈ', 'જુઠશેં ઈસ દોલત મેં પાઈ.' ૮.

'જલજા દોલત તેરી જૂઠી', 'એકદોન ખુલજાવેગી મુઠી',
નેકી બોલ ઉદરશેં ઉઠી, આલમ સુન બદીપર રૂઠી. ૯.

બિજલસ સબ હોગઈ અબ ખાલી, બદી નેકીકુ દેતી ગાલી,
નેકી દીલમેં બસી ખુશાલી, સત સાહેબ નેકોકા વાલી. ૧૦.

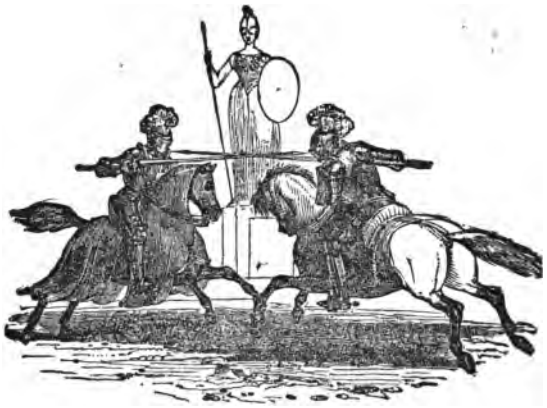

બિયોગબિલાપ.

"હમકો છાંડ ચલે બિન સાધુ." એ રાગ.

શરદ પુનેમે મોરો દરદ દીવાનો,
જોબન બિજોગે જલે, કહ્યા માનો. શરદ. ૧.
લિખ લિખ પતિયાં થકી મોરી ઉંગલી, } ૨
દેખત રહા અબ ઝંખી મોરી અંખીયાં; }
સજ સજ સબ શીનગાર બીગાડો:
ન રહ્યો નવિન કછુ મોતીકો દાણો. શરદ. ૨.
હુસ હુસ રોવે સુકી મોરી છતિયાં, } ૨
ગાલ ગુલાબ ખીલોકો[૧] બિછાનો; }
લિસે લંબે બાલ ખરે મુલમયસે—
જિંવું કુલકો પાનખરવાયુ વાણો. શરદ. ૩.
ફિકી બાંકો ભઈ સિધિ કંચન કાંતી, } ૨
કંઠ તુટો કંથ ખબર પુછનશે; }
પુછત પુછત મોરી જીભ સુકાની:
દમ ઉભરસ[૨] ઉભરેસે દબાણો. શરદ. ૪.
ઝુર ઝુર મરૂં, નહીં સંગ કો સહેલીયાં, } ૨
દિલ નહિ દેખે કોઈ મરદ બિગાનો; }
આશા ઉમંગ ભરી કરગરૂં મય,
શરદ પુનમકો દીવસ પાસ આણો. શરદ. ૫.

[૧] મોડાંપરના ખીલ. [૨] ડાંસો.

Digitized by Google

પ્રભુપિછાન.

'બિનરા બિનમેં મોરો સાંવલિયો', એ રાગ.

મન લીન ભયો પ્રભુ શેવનમેં,(૨)
ભયો ગફ્લતશેં દુખ દેહનમેં. મન. ૧.
ભવ ભોગી ભટકત ભૂવનમેં,(૨)
તન તાપ ભયો, ટલવલ મનમેં. મન. ૨.
જિવતર તજદીનો ભરનેખનમેં,(૨)
ચિત ગરક પવિત્ર પ્રયોજનમેં. મન. ૩.
પ્રભુ ધુંડત ફીરો આરાધનમેં,(૨)
પૂર્વ, પશ્ચમ, ઉત્તર, દખણમેં. મન. ૪.
મુજે લગન લગો પરિબ્રહ્મનશેં,(૨)
ઘસું રદય પરમસુખ ચંદનશેં. મન. ૫.
ટલી ચિંતા, મેં મિલો સુખઆસનમેં,
ચૈતન ચકચુર કીનો ચિદ્ઘનમેં. મન. ૬.

Digitized by Google

શાહજાદી આલીસના મરણવિષે ત્રણ ઇંગરેજી બેતો અને ધી ઇનડિયન મ્યૂઝ ઇન ઇંગલિશ ગાર્બ વિષેના મતનો ટુંક સાર.

જેનરલ સર ફ્રેડરિક પોનસોનબી મહારાણી તરફથી લખેછેઃ—નામદાર મહારાણીને મેં બેતો અને કાગજ આપ્યાં; તે બેતોથી તે બાનુ ઘણાં ખુશી થયાં અને હુકમ ફરમાવ્યો કે મુંબઈવાળા મી૦ બેહેરામજી મલબારીને મારો ઉપકાર લખી વાળે.

—o—

.....કાગજ અને બેતો નામદાર શેહેનશાહબાનુ આગલ ધરવામાં આવ્યાંછે. તે નામદાર કેહેછે કે "તમારા પત્રમાં લખેલાં આ ઘણી મેહેરબાની ભરેલાં સંભાવના વચનોની હું દીલોજાનથી કદર બુજાંછું, અને મારી વાહાલી દીકરી, પરીનસેસ આલીસ, હેસીની વડી ઉમરાવજાદીના મરણની દલગીરીમાં તમારા દીલાસાને વાસ્તે હું તમારો ઉપકાર માનુંછું."

—o—

દારમસતદનો નવો મેહેલ, તા૦ ૧૯ મી મે ૧૮૭૮.

હેસીની નામદાર ગ્રાંડ ડચેસથી મને લખવાને હુકમ થયોછે કે તમારી "ઇનડિયન મ્યુઝ" ની એક નકલને વાસ્તે તે નામદાર તમારો ઘણોજ દીલોજાનથી ઉપકાર માનેછે. એ કવિતાનો કેટલોક ભાગ નામદાર શાહાજાદીએ અત્યંત દીલસોજીથી વાંચ્યોછે, અને તમે એક પારકા દેરાના રેહેવાસી અંગરેજી કવિતા આટલા બધા રસ અને જોરા સાથ, તથા રાજશેવાના આવા વિચાર સાથ લખોછો, તે જોઈ તે નામદાર બહુ ખુશી થયછે. તમોએ કેવી મતલબથી મિસ કારપેનટરને એ પુસ્તક અર્પણ કીધુંછે, તે પણ તે નામદાર સારી રીતે સમજી શકેછે, અને એ પુસ્તકની સોગાદ કબુલ રાખતાં નામદાર શાહાજાદીને બેહદ ખુશી ઉપજેછે.

માનજો મને, પ્યારા સાહેબ, તમારો ઘણો ખરા દીલનો બેરન નેસેબેક.

—o—

નામદાર અર્લ નાર્થબુક લખેછેઃ—મને મિસ મેનિંગની મારફતે તમારું પુસ્તક પોહોંચ્યુંછે, તેને વાસ્તે હું ઘણો આભારી થયોછું. હું હીંદુસ્તાનના દેશી વિદ્વાનોમાં સુધારો થતો જોઈને હમેશા ઘણો ખુશી રહીશ; અને મને જોતાં

Digitized by Google

મોટો સંતોષ થાયછે કે મરનાર દાકતર વિલસન મુંબઈમાં જે ભલાઈનાં કામને સારૂ વગ ધરાવતો હતો તે હજીસુધી કાયમ છે, અને તેના મોહોત પછી તેનાં આવાં સારાં ફળ નિપજેછે. હું આપની ભવિષ્યની કારકીરદીમાં દરેક પ્રકારની ફતેહ ચાહુંછું.

——o——

લંડન તા૦ ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૭૯.

તમે આટલી મેહેરબાની કરી મારી સોગાદ માટે તમારૂં પુસ્તક અને તેની સાથે મમતાળુ કાગળ મોકલ્યો તેને માટે મારો બહુ દીલોજાનનો ઉપકાર કબુલ રાખજો. તમારા પુસ્તકના ઉત્તમપણાવિષે, કવિતા અને વિચારની ઊંચી શક્તિવિષે, એક પારકા દેશના રેહેવાસી થઈ ઈંગરેજી ભાષા ઉપર આવો કાબુ રાખવે જે તમારી અસાધારણ શક્તિ દેખાયછે એ બધા વિષે, તમને એટલી બધીતો સહાદત મળીછે કે, મારો કાંઈપણ સારો વિચારતો દરીઆમાં એક ટીપું પાણી સરખો થઈ પડે.....

દાકતર વિલ્સનના રૂડા વિચારથી તમે ખુશી છો એ વાજબી છે: કારણ, હિંદુસ્તાનના લોકોનો અને તેના લાભનો એથી વધારે ખરો અને ઉમરાવ મિત્ર બીજો થયો નથી.....

હું છું, પ્યારા સાહેબ, તમારો આજ્ઞાંકિત સેવક, **શાકૃત્સબરી.**

——o——

પીકડલી, લંડન તા૦ ૧૦ મી માર્ચ ૧૮૭૯.

તમારી મોકલેલી કવિતાની ચોપડીસારૂ હું તમારો ઉપકાર માનુંછું. એ ચોપડી મેં ઉલટભર વાંચી છે. જોકે તમે અમારી ભાષામાં લખોછો, તોપણ હું જોઉંછું કે તમે ઉગમણની શાએરીમાં ભરપુર છો. તમે મારે માટે જે રૂડા વિચાર રાખોછો તેને સારૂ પણ હું તમારો ઉપકાર માનુંછું.....

હું છું, તમારો ખરા દીલનો, **જાન બ્રાઈટ.**

——o——

તમારો તા૦ ૧૪ મી આગસ્ટનો કાગળ અને તમારી "ઈનડિયન મ્યુઝ" ની મેહેરબાનીભરી સોગાદથી હું ખુશી થઈછું અને મારા દીલઉપર અસર થઈછે. તમારી સોગાદસારૂ મારો દીલોજાનનો ઉપકાર કબુલ રાખજો. તમારી પાને ૪૮ વાળી કવિતા અને તે સાથની નોંધ, અને પાને ૯૪ મે તમે **જરતોસ્તવિષે** આપેલી નોંધ મેં અત્યંત ઉલટથી વાંચીછે.....

પાને ૮૦ વાળી કવિતા ઘણી તાજુકી પેદા કરનારી છે, તેમજ પાને ૨૫ વાળી. બીજું, **મિસ કારપેનટરને** ચોપડી અર્પણ કરતાં તમારૂં લખાણ, અને **દાકતર વિલસન,** જે તમારા અને અમારા બંને દેશો અને તેની જાતોને આવી રીતે મહાતો હતો, તેવિષે એસામ્ય ઘણા દીલ પીગળાવે તેવા છે; અને એવી બીજી ઘણી કવિતા હું તમને દેખાડું જે હું વખાણુંછું.....

અને હું એટલું પણ માગવાની હીંમત કરૂંછું કે **જરતોસ્તની** પેલી પવિત્ર વા-

Digitized by Google

ણીઓ, કે જે કદી જુની થતી નથી, તે થોડી થોડી અમારે માટે તથા હીંદુસ્તાનને માટે પણ જાહેર કરતા રહો. ..... ખુદા તમારી મેહેનતને જશ આપજો. તે હમેશનો પિતા હીંદુસતાનને આશીરા દેજો, ઈંગલંડને આશીરા દેજો, અને એકેકનું ભલું કરનાર એકજ કુટુંબ તરીકે આપણને સાથેજ ઉછેરજો. તે દાદગરના પ્યારનો આતશ અને તેના સ્વરૂપનો આફતાબ આપણો રાહાનુમા થજો.

ફ્લારન્સ નાઈટીંગેલ.

—o—

નેક નામદાર મી૦ વિલિયમ ગલાડસ્ટન મિસ મેનિંગને લખેછે. "હું તમોને મારી સલામસાથ કહુંછું કે જે મેહેરબાનીથી તે કેતાબ મોકળી હતી તે મેં ઘણી ખુશી અને હોંસથી તપાસી જોઈછે. ફકત કામના દબાણને લીધે વખતસર ઉપકાર વાળવાની મારી ફરજ મારેથી અદા થઈ નથી. જો તમો તમારા દોસ્તથી મારે વાસ્તે દરગુજર ચાહશો, અને તમારી મારફતે બે ચોપાનિયાં મોકલવાની રજા લઉંછું તે જો તેમને પોંહચાડશો તો તમારી મારાપર મેહેરબાની થશે."

—o—

આઈલ આવ વાઈટ, તા૦ ૧૬ મી મે ૧૮૭૮.

મારા પ્યારા સાહેબ,

તમારી "ઈનડિયન મ્યુઝ" ની સોગાદને વાસ્તે મારો બહુ બહુ ઉપકાર વાળુંછું. તમે અંગરેજી લેખાસમાં તમારી કવિતાને કેહેવી દીપાવોછો તે જોઈ મારું મન રંજન થાય છે, અને એટલુંજ નહી. તમારી પોતાની જબાનમાં તમે કવિતા લખ્યાછે તે વાંચવાનું મને બહુ મન થયાછે, કારણ મને કશો શક નથી કે વર્ત્તમાનપત્રોએ જે જે તમારી તારીફ કરીછે તે તમોને ઘટેછે.

માનજો મને, તમારો કુરદરાજનો પણ દીલોજાન દોસ્ત,

આલફ્રેડ ટેનિસન.

—o—

નોરહામ ગારડન્સ, આકસફર્ડ.

તમારી મેહેરબાનીભરી સોગાદને વાસ્તે હું ઘણો આભારી થયોછું. તમે અંગરેજી ભાષામાં કવિતા બનાવી રાકોછો એ વાત બેશક તમોને ઘણીજ શાબાશી આપનારી છે..... જે જે કવિતામાં તમે એક ખરા હીંદી તરીકે ધારોછો અને લખોછો, તે તે કવિતામાં હું તમોને એક ખરા કવિ તરીકે ઘણાજ પીછાનું છું—મારા મોટામાં મોટા ઉપકાર તથા તમો તરફની ભલી મનસની કબુલ રાખજો; અને માનજો મને,

તમારો ખરા દીલનો, એફ. મેકસ મચ્યલર.

—o—

Digitized by Google

લંડનની પાઠશાળા, તા૦ ૬ ઠી મે ૧૮૭૮.

.....તે ઉપરથી જણાયછે કે અમારી ભાષા અને વિદ્યાનો તમોએ અજાએબ જેવી હદ સુધી અભ્યાસ કરી લાભ લીધોછે, અને અંગરેજ લોકો હીંદુસ્તાનના પોતાના તાબાના મોલકની ગંજાવર વસતીને સુખી કરવાને બાહેરા રાખેછે, એવું તમો સારી રીતે સમજોછો. મારી મરહુમ બેહેનને તમો માન અને મહોબતથી યાદ કરોછો, તેથી અમારા કુટુંબને ઘણો દીલાસો મળેછે, જેઓ એવા વિચારથી પોતાનું મન મનાવેછે કે, તે મરનારે હીંદુસ્તાનતરફ જે જેહમત ખેંચીછે તેનાં જમાનો જતાં વધારે ને વધારે સારાં ફળ નીપજશે, અને હીંદુસ્તાનની ઓરતો બ્યથુરા કરીને બેશી કારપેનટરે તેઓને વાસ્તે શું શું કીધુંછે તે લાંબો વખત યાદ રાખશે.

હું છું, પ્યારા સાહેબ, તમારો બરા દીલનો, **વિલિઅમ બી. કારપેનટર.**

—o—

લંડન તા૦ ૭ મી મે ૧૮૭૮.

....કવિતાસંબંધી લખાણ કરતાં જે બેહદ અને ગુચવણભરેલી બારીકી જોબએછે તે પુરી પાડવાની તમારામાં અજાયબ જેવી શાક્તિછે એવું જણાયછે. **વરડઝવરથ** કવિવિષે જે તમોએ કવિતા લખીછે તે ઉપરથી એવું સાબેત થાયછે કે ચાલુ સદીમાં આ દેશમાં જે ઉંડામાં ઉંડી કવિતાની અસરછે તેનો બેદ તમે પાંખી ચુક્યાછો, અને મને જોબને હરખ ઉપજેછે કે તે કવિની ગંભીર શિખામણ બેદી નાખતા સંભાવથી તદન નવી જાતના વિચાર અને જોસ્સાનો મારગ લીધેછે. તમારી સઘળી કવિતાઓમાં હું તમારા દીબાચામાં જે ઉમદા ઉમેદો આપીછે તે જોઈ શકુંછું, અને આ નાજુક ઉમરે તમે આવી કવિતાની ચતુરાઈ દેખાડી છે તેને વાસ્તે દીલાજાનથી તમને મુબારકબાદી આપુંછું.

જે. એસ્તલીન કારપેનટર.

—o—

મુંબઈના પ્રસિદ્ધ કવિ અને જાહેર લખનાર મી૦ બેહરામજી મેરવાનજી મલબારીએ બોકંકની વાતઉપર અમને ત્રણ ઈંગરેજી બેતો મોકલ્યા હતા. આ બેતો મરહુમ **શાહજાદી આલીસની** યાદમાં લખેલા છે, જે બાબએ મી૦ મલબારીની "ઈનડિયન મુઝ" નામની બોપડીની બેટના બદલામાં જે જોસ્સાદાર જવાબ કર્ત્તા ઉપર બોકળ્યો હતો તેથી આ મીઠી મેહેનત માથે લેવાનું એને મન થયું. કર્ત્તા સુશોભીત ઈંગરેજી કવીતામાં ઈંગલંડની માનીતી **શાહાજાદીનું** ઘણું સરસ ચિત્ર રંગવામાં કૃતેહ પામ્યોછે. મી૦ મલબારી જન્મ કવિછે, કારણ તેણે ટુંક વયમાં ગુજરાતી ભાષામાં એક પુસ્તક લખ્યું હતું જેવું પુસ્તક કોઈ પણ પારસીએ હજીસુધી લખ્યું નથી. વળી તે ઈંગરેજી વર્ત્તમાન પત્રો અને બોપાનીયામાં હમેશા લખાણો કરેછે, અને એવાં લખાણોનું લક્ષણ એછે કે તેની ભાષા ઘણી સરળ અને તેના વિચાર બહુ

Digitized by Google

દમદાર છે. એના સ્વદેશીઓના સંસારી અને નીતિ સંબંધી સુધારા વિષે એને બહુજ કાળજી છે; અને એ વિષયો ઉપર જેવાં જોસ અને હીમતથી એ લખાણો ચલાવે છે, તેમજ હીંદુસ્તાનના ઈંગલંડ સાથે શા સંબંધોછે તે બરી રીતે સમજાવામાં જે મેહેનત લીએછે, તેને માટે બંને દેશોમાં એ કર્ત્તાની કદર બુલબી જોઇએ. આ દેશમાં આવા માણસો મળવાજ મુશકેલ છે.

ઇંગલિશમન, તા૦ ૫ મી એપરેલ ૧૮૭૯.

—o—

નીચે અમે એક અતિસુંદર બેત છાપીયે છીયે, જે મી૦ બેહેરામજી મેરવાનજી મલબારી નામના એક બુદ્ધિમાન જવાન પારસીની કલમથી લખાયલોછે. એ બેત મરહુમ શાહાબ્દી આલીસની યાદદાસ્ત માટે લખેલોછે. તેમાં જે કરણારસ અને સંભાવ છે તે ઘણા ઉંડા તેમજ અંતઃકરણના છે. સ્વજાતની શ્રેષ્ઠતાની જે લખનારને મન પ્રતિમા છે તેનો એણે જે ઊમરાવ ચિતાર કહાડયોછે તે વખાણ્યાવિના આપણને ચાલે નહી. મી૦ બેહેરામજીએ એ અને કેટલાક બીજા બેતો નામદાર શેહેનશાહબાનુને મોકલ્યા, જેઓ તરફથી તેમને બે ઘણા કદરદાન ઉત્તર મળ્યા .....

એક જુવાન પારસી લખનારને એ બહુ મોટું માન છે, અને બેરાક જે મોટી બુદ્ધિ તે ધરાવેછે તે બીલવવામાં અને એથી પણ મોટી કૃતેહ મેળવવામાં એથી એને ઉત્તેજન મળશે. મુંબઈ ગેઝેટ, તા૦ ૫મી માર્ચ ૧૮૭૯.

—o—

..... આથી કરી કર્ત્તાની બુદ્ધિ અને લાયકીને ઘણો જેબ મળેછે. આ જુવાન શાહેર અને જાહેર લખનારની કારકીરદી વિષે અમે સોથી સરસ આશા બાંધીયે છીએ. કલકતા રેટેસમેન.

—o—

* * મી૦ બેહેરામજીમાં બુદ્ધિ અને લાયકીનું મોટું અસલપણું છે, અને કુદરતે તેમાં કવિતાની જન્મથીજ ઘણી તિક્ષ્ણ બુદ્ધિ મૂકેલીછે. અંગરેજી ભાષા ઉપર એમનો કાબુ ઘણો અજાયબ જેવો છે. અમારા જાણવામાં છે કે મી૦ બેહેરામજી પશ્ચિમ હિંદુસ્તાનના જાહેર લખાણ સાથે નીસબત ધરાવેછે; અને જો મી૦ ગ્લાડસ્ટન, પ્રોફેસર મેક્સમઅલર, ડાકટર કારપેનટર, મી૦ ટેનીસન અને એવા બીજાઓની સહાદતની કાંઈ પણ કિમત હોય, તો તે પ્રમાણે સારી સલાહથી મી૦ બેહેરામજી દુનીઆમાં એક દીવસ નામ કરશે. દેશીઓએ બરેબર એઓથી મગરૂબ રેહેવું જોઇએ.

મદરાસ એથીનીયુમ, તા૦ ૧૫ મી માર્ચ ૧૮૭૯.

—o—

.....

મી૦ મલબારીને વિલાયતના કેટલાક કેળવણીબાતાના તથા વિદ્વાનમંડળના મહાન પુરૂષો તરફથી માનપત્રો મળ્યાંછેઃ પણ બરું જોતાં એમને એવાં માન

Digitized by Google

પત્રોની કશી જરૂર નથીઃ કારણ એમનામાં જાતી ખુદ્દિ ઘણી જોવામાં આવેછે. ત્યારે આપણે એ વાત યાદ રાખ્યે કે, મી૰ મલબારી એક પારકા દેશનો લખનાર છે, અને હજી એ ફકત છોકરવાદી વયમાં છે, ત્યારે આપણે એની કલમથી સારાં કામની આશા રાખી શકયે. એના એક માનપત્રમાં લખ્યુંછે કે મી૰ મલબારી વર્ડઝવર્થ કવિનો બહુ મોટે આશાક છે. આ એક જુવાન કવિમાં સૌથી ઉત્તમ ગુણ કહેવાય..... .....

મદરાસ મેલ, તા૰ ૨૨મી માર્ચ ૧૮૭૯.

—o—

ભાષા સ્વચ્છ છે, ઉપમાઓ ઘટતી છે, અને ઝમક અચ્છી કૃતેહમંદ છે. આ રીતે જોતાં મી૰ મલબારીની કવિતા બીજા સઘળા હીંદી કવિઓના લખાણથી સરસછે એટલુંજ નહી, પણ ઘણાક અંગરેજ કવિઓ, જેઓ સહરાવી મુકેલી અને કઢંગી ઈબારતમાં લખેછે, અને જેઓને પ્રજાતરફથી બહુ માન મળેછે, તેમના કરતાં પણ સારી છે. આ દેશના લખનારને અંગરેજી જાહેર લખાણ કરતાં જે સ્વાભાવિક મુસીબતો નડેછે તે મી૰ મલબારીએ અજાયબ જેટલે દરજજે પસાર કરીછે.

ટાઈમ્સ આફ ઈનડિયા, તા૰ ૨૭ મી માર્ચ ૧૮૭૯.

—o—

મી૰ મલબારીની ઉમરદરાજ અને બોલબાલા!

હીંદુ પેટરિયટ.

જાહેર ખબર.

એજ કરતાનાં બીજાં પુસતક વેચવાનાં છે.

નીતિવિનોદ, બીજી આવરતી..... ૩ ૨
વિલ્સન વિરહ..... ૩ ૨
ઈનડિયન મ્યૂઝ ૩ ૨
ત્રણ ઈંગરેજી બેત..... ૩ ૧

Digitized by Google

Digitized by Google